

DEN GODE SKOLESTART

Evaluering af projektet "Den Gode Skolestart" i Nyborg Kommune

Indhold

1. Formål	3
2. Struktur	3
2.1 Deltagere og organisering.....	4
3. Evalueringsmetode.....	6
4. Forløbets indhold	7
4.1 Valgte lege og Legens udviklingsmuligheder	7
4.2 Formøde og workshop.....	8
4.3 Besøgsdage og bevægelsesdag.....	10
5. Resultater.....	11
5.1 Børnenes udvikling og legens udviklingsmuligheder.....	11
5.2 Legekompetencer og skoleparathed	13
5.3 Børn møder børn gennem leg	14
5.4 Børnenes tryghed	15
5.5. Styrket samarbejde.....	19
5.6 Overlevering af børn.....	19
5.7 Tryghed for forældre.....	20
6. Kompatibelt med andre overgangs-indsatser	21
7. Udfordringer	22
7.1 Organisering.....	22
7.2 Tidspunkt på året.....	23
7.3 Private børnehuse og skoler	23
8. Fremadrettet perspektiv for Den Gode Skolestart	24
8.1 Anbefalinger til justeringer	24
9. De enkelte distrikter	27
Birkhovedskolen	27
Danehofskolen.....	28
4kløverskolen.....	29
Vibes skolen	30

Evaluering af Den Gode Skolestart

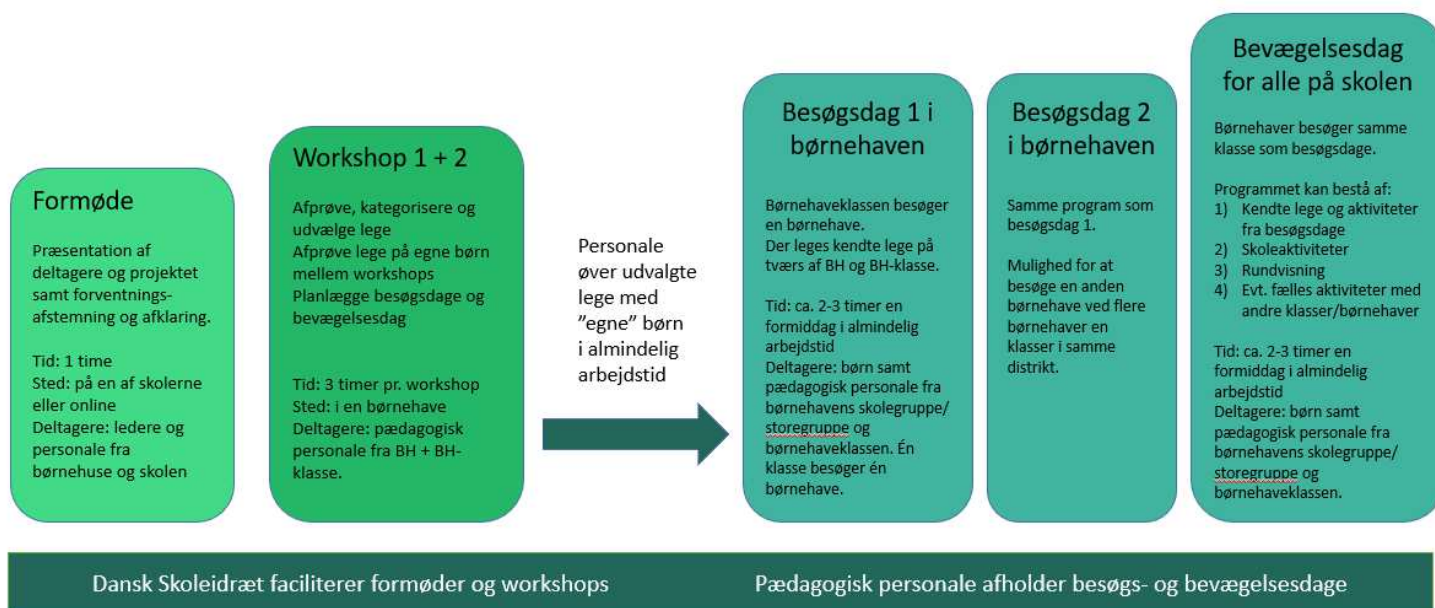
1. Formål

"Den Gode Skolestart" har som formål at skabe trygge bevægelsesfællesskaber i brobygningen mellem dagtilbud og skole, hvor børnehavebørn og elever fra børnehaveklasser mødes og leger med hinanden til velstrukturerede besøgs- og bevægelsesdage. Projektet skal desuden styrke det pædagogiske personales samarbejde på tværs, så der i sidste ende skabes tryghed for de børn, der skal starte i skole.

Trygheden forsøges skabt gennem trygge relationer, børnefællesskaber og høj grad af genkendelighed omkring lege, voksne og børn. Børnenes trygge "hjemmebane" bruges aktivt til at øve legene inden de mødes.

2. Struktur

Projektet blev oprindeligt igangsat i 2020, hvor strukturen for projektet så således ud:

Grundet Covid-19, nåede deltagerne i 2020 kun at gennemføre de første to workshops, dog udendørs og kun med lege, der var coronavenlige (uden for meget berøring og nærkontakt). Besøgsdage mellem børnene var ikke mulige at gennemføre, før projektet blev genoptaget med opstart januar 2023. Da 40 % af deltagere dog allerede i 2020 havde været på workshops, og der lå en række lege klar til et fælles legekartotek, blev det besluttet kun at afholde én brush up workshop, hvortil Dansk Skoleidræt (DSI) havde udvalgt lege fra workshops'ne i 2020, som alle skulle lege. Derfor så forløbet således ud:

Forløbet for besøgs- og bevægelsesdage var dog fleksibelt og justerbart for hver enkelt skole/klasse, så alle kunne finde en form, der passede ind i deres hverdag og logistik. De fleste fulgte den anbefalede plan fra DSI, og blev desuden bedt om at vælge:

- Om de ville have én samlet bevægelsesdag på én afdeling eller en bevægelsesdag på hver afdeling med den/de børnehaver, de var tilknyttet i forløbet.
 - Alle valgte at afholde separate bevægelsesdage på de skoleafdelinger, de havde været tilknyttet i projektet.
- Om de klasser/skoler med flere børnehaver end klasser (Birkhovedskolen og Firkløverskolen afd. Ørbæk) ville lave besøgsdage børnehaverne imellem.
 - Børnehaverne valgte at afholde enten én eller to besøgsdage børnehaverne imellem – se detaljer i planen herunder.

2.1 Deltagere og organisering

I projektet deltog børnehaveklasserne fra alle kommunens fire hovedskoler med syv afdelinger og skolegrupperne fra 14 børnehaver. De blev inddelt i grupper efter skoledistrikter og derefter sammensat ift. antal klasser og børnehuse samt placering/afstand. Hver enkelt forløb er beskrevet her:

Skoledistrikt	Grupper (antal klasser)	Overordnet organisering	Periode (besøgsdage)
Skoledistrikt 4Kløverskolen	4kløverskolen Afd. Ørbæk (1) Åhaven Klatretræet	Én klasse til to børnehaver Skolen besøgte hver af børnehaverne én gang. (Åhavens storegruppe var flyttet til SFO'ens lokaler pr. 1. januar, hvorfor besøgsdagen hos dem var på skolen). Åhaven besøgte Klatretræet på en BH-BH besøgsdag.	20. april til 25. maj.
	4kløverskolen Afd. Frørup (1) Skattekosten	Alle besøgsdagene var på skolen fordi Skattekosten fysisk er placeret på skolens område og bruger skolens faciliteter i dagligdagen.	15. marts til 3. maj.
Skoledistrikt Vibeskolen	Vibeskolen Afd. Ullerslev (2) Myretuen Vibereden	Én børnehave pr. klasse. Har fulgt planen fra DSI.	11. april til 24. maj.
	Vibeskolen Afd. Aunslev (1) Aunslev Børnehus	Én børnehave og én klasse. Har fulgt planen fra DSI.	18. april til 8. juni.
Skoledistrikt Danehofskolen	Danehofskolen Afd. Nyborg (3) Ådalen Møllervang Skovparken	Én børnehave pr. klasse. Har fulgt planen fra DSI.	27. marts til 15. maj.
	Danehofskolen Afd. Vindinge (1) Ravnekæret	Én børnehave til én klasse. Pga. udfordringer med at tage på tur med klassen fra skolen blev legene i stedet anvendt som en del af børnehavens to uger skolepraktik i maj måned, hvor de legede med børnehaveklassen. Dvs. skolen var ikke på besøg i børnehaven.	1. maj til 12. maj.
Skoledistrikt Birkhovedskolen	Birkhovedskolen (2) Taarnborg Kastanjehuset Valhalla Tumblebillen	To børnehuse pr. klasse. Klasserne besøgte hver af deres to børnehuse én gang. I Taarnborg/Kastanjehuset-gruppen besøgte Kastanjehuset også Taarnborg. I Valhalla/Tumblebillen-gruppen besøgte børnehusene hinanden én gang hver. Dvs. De alle har haft besøg to gange.	8. marts til 8. juni

Det deltagende personale var børnehaveklasselederne fra skolen og nogle steder også en skolepædagog, mens det fra børnehaverne var de pædagoger og evt. medhjælpere, der til daglig har skolegruppen. Som samlet gruppe betegnes de deltagende voksne som pædagogisk personale.

"Skoledistrikt" anvendes som samlet betegnelse for de skoleafdelinger samt børnehaver, der er i distriktet, mens "gruppe" anvendes som betegnelse for de små grupperinger med én klasse og dertilhørende børnehav(er).

Forløbet er faciliteret samt evalueret af projektledere fra Dansk Skoleidræt (DSI).

3. Evalueringsmetode

Evalueringen af projektet bestod både af observationer, uformelle interviews samt et spørgeskema.

Observationerne er foretaget som semistrukturerede observationer med udgangspunkt i nogle på forhånd fastsatte emner. Der er primært foretaget observationer på besøgsdag nr. 1, samt på alle bevægelsesdage. Under observationerne har projektlederne fra DSI holdt sig på afstand.

Interviews er foretaget primært med det pædagogiske personale, men også med enkelte børn. De blev lavet som uformelle interviews på besøgs- og bevægelsesdagene og ud fra de samme emner som til observationerne. Data fra interviews anvendes dermed til at verificere observationerne samt give viden om det, der er sket, når DSI ikke har været til stede.

Endeligt er der samlet både kvalitativt og kvantitativt data ind gennem et spørgeskema, som blev sendt til det pædagogiske personale efter endt bevægelsesdag. I spørgeskemaet skulle de forholde sig til nogle emner, som DSI med afsæt i observationer og samtaler havde udvalgt.

Ud af 38 modtagere er der startet op på spørgeskemaet 36 gange, mens 27 respondenter har gennemført hele spørgeskemaet. Det giver en svarprocent på 71 %, som vurderes som værende tilfredsstillende. 60% af respondenterne arbejder i børnehave, mens 40 % arbejder i skolen.

De deltagende personaler, som har modtaget spørgeskemaet, er de, der har været ind over projektet fra formøde og workshop i januar 2023. Der har dog været naturlig udskiftning i personale samt flere deltagende personaler på besøgs- og bevægelsesdage, hvorfor der har været flere voksne ind over forløbet, men ikke alle har modtaget spørgeskemaet.

4. Forløbets indhold

4.1 Valgte lege og Legens udviklingsmuligheder

Legekartoteket bestod af ni regellege, som blev valgt af projektlederne fra DSI på baggrund af, hvordan legen kan være med til at udfordre og dermed udvikle børnene. Denne vurdering er lavet ud fra modellen Legens udviklingsmuligheder.

Modellen kan bruges som redskab til det pædagogiske personales arbejde. Den kan sige noget om, hvad en leg kan, og hvad børnene kan få ud af at deltage i organiserede lege. Modellen er delt op i fire områder: psykisk, kognitiv, fysisk og social udvikling. Disse udgør modellens kerne og er de fire områder, børnene kan blive udfordret og udvikle sig i, når de deltager i leg. I den midterste ring er hvert område uddybet med flere ord og kompetencer, som børnene arbejder med og opnår i legen. Den yderste ring består af ord, der hjælper med at beskrive og udtrykke, hvilke kompetencer, der kan udvikles i legen.

I hver enkelt leg vil alle fire kompetencer altid være til stede, og det kan være forskelligt, hvordan det enkelte barn udfordres og udvikler sig i en given leg. Personalet blev introduceret for modellen på workshoppen, og flere af dem nævner, at modellen er et godt værktøj til at udvælge lege, hvis børnene skal udvikle bestemte kompetencer. For det meste ved det pædagogiske personale godt, hvilke lege, der kan anvendes til udvikling af bestemte kompetencer, men modellen giver dem et fælles sprog og det pædagogiske personale kan trække modellen frem og snakke direkte ud fra den.

Legekartotek

I hver enkelt gruppe fik det pædagogiske personale til opgave at vælge 4-5 lege fra legekartoteket, som de ville anvende i deres forløb. Alle skulle nå igennem alle kartotekets ni lege inden sommerferien – men de havde mulighed for at fokusere på 4-5 lege op til besøgsdagene. De ni lege var:

Fysiske, kognitive og sociale lege (vælg 2-3):

Jæger, hare, mur (Kognitiv+Fysisk)
Find Holger (Social+Kognitiv+Fysisk)
Hjørneleg (Kognitiv (+ Psykisk))
Hajfanger (Fysisk+Social)
Brobizz (Social+Fysisk)

Psykiske og sociale lege (vælg 2):

Kig ned – kig op (Psykisk+Social)
Gengiv en tur (Psykisk+Social)
Gå i række (Psykisk+Social)
Skib og kaptajn (Psykisk+Social)

Der er flere lege, der er gennemgående i rigtig mange af forløbene, nemlig; Hajfanger, Hjørneleg, Kig ned – kig op, Gå i række, Find Holger, Brobizz og Jæger, hare, mur. Meget få har valgt de to lege; Gengiv en tur og Skib og kaptajn. Gennem de valgte lege, udvikler børnene forskellige kompetencer jf. Legens udviklingsmuligheder. Alle var blevet bedt om at vælge to lege, som havde høj grad af psykisk udvikling i sig for at sikre et varieret valg af lege. Derudover oplevedes det, at deltagerne også selv anvendte Legens udviklingsmuligheder til at vælge lege, som udvikler bredt i kompetencer hos børnene. Det opleves, at denne måde at vælge et bredt legekartotek har udviklet det pædagogiske personales arbejde med voksenstyrede lege og givet dem flere værktøjer til at arbejde målrettet med leg som et pædagogisk redskab. Desuden siger en pædagog: "Det er dejligt, at det har været nye lege, der har været meget forskellige. Før har vi leget Alle mine kyllinger, men vi oplevede, at der var mange

Legens udviklingsmuligheder

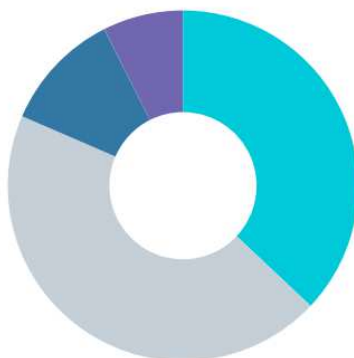
børn, der græd. I det her forløb har legene været forskellige, fx er Find Holger meget anderledes. Det giver noget andet”.

For mange var sammensætningen og rækkefølgen af legene på besøgs- og bevægelsesdagene også nøje planlagt. En børnehaveklasseleder siger: ”vi har bevidst valgt at starte med øjenkontakt og kropskontakt, for så har de brudt barriererne, inden de skal ud at lege frit bagefter.” Forinden havde børnene leget både Kig op – Kig ned og Gå på række, og gennem disse lege havde flere børn fundet sammen i nye legegrupper i den efterfølgende ”fri leg”, i stedet for deres vante grupper fra henholdsvis børnehave og skole.

Det pædagogiske personale havde hver især deres favoritter blandt legene, og det var meget blandet, hvilke lege de fandt værdifulde. En sagde fx at ”Kig ned kig op er en god leg!” mens en anden sagde ”Nogle lege har været svære, fx kig ned kig op”. Det er en væsentlig pointe at tage med videre, da det pædagogiske personale er forskelligt og har forskellige præferencer. Derfor kan der være en værdi i, at de får lov at vælge nogle lege ud, som de anvender i deres forløb. Det giver også en stærkere integritet, indlevelse og dermed formidling af legen, når de pædagogiske personaler selv brænder for de lege, de skal sætte i gang. Modsat er der også 44 % af personalet, der ønsker et fast legekartotek på fem lege og dermed ingen valgfrihed, men til gengæld mere ensretning på alle kommunens børnehaver og skoler (se figur fra spørgeskema herunder).

Legekartotek

Hvordan ser du helst, at legene til legekartoteket udvælges?

Observationer

Total	27
● At der udvælges et legekartotek på ca. 8-10 lege, som er ens på tværs af alle skoler og børnehaver i kommunen, men hvoraf vi selv udvælger 4-5 lege til vores egen gruppe (som det er i år).	37,0%
● At der fastsættes 5 lege, som er ens på tværs af alle kommunens skoler og børnehaver.	44,4%
● At børnehaver og skolen fra vores distrikt selv byder ind med lege, som fungerer hos børnene, og så udvælges 4-5 lege til besøgsdagene. Hvert distrikt får på den måde sit eget legekartotek.	11,1%
● Andet... Skriv hvordan.	7,4%

En børnehaveklasseleder nævner desuden, at hun ønsker flere lege med kropskontakt. Det er dog helt bevidst, at legene ikke indeholder kropskontakt, da de er udvalgt under Covid-19, hvor kropskontakt ikke var muligt. Med få justeringer kan dette ønske dog imødekommes, mens legens rammer bibeholdes. Derudover ønsker en børnehaveklasseleder nogle navnelege, hvilket også kan tages med i en fremtidig justering.

4.2 Formøde og workshop

Der blev i januar 2023 afholdt formøde og én brush up workshop pr. skoledistrikt. Til formødet var det deltagende pædagogiske personale samt deres ledere inviteret. Det var forskelligt, hvor mange, der deltog, men overordnet set oplevedes stor opbakning til projektet og dermed et fint fremmøde (63 % af

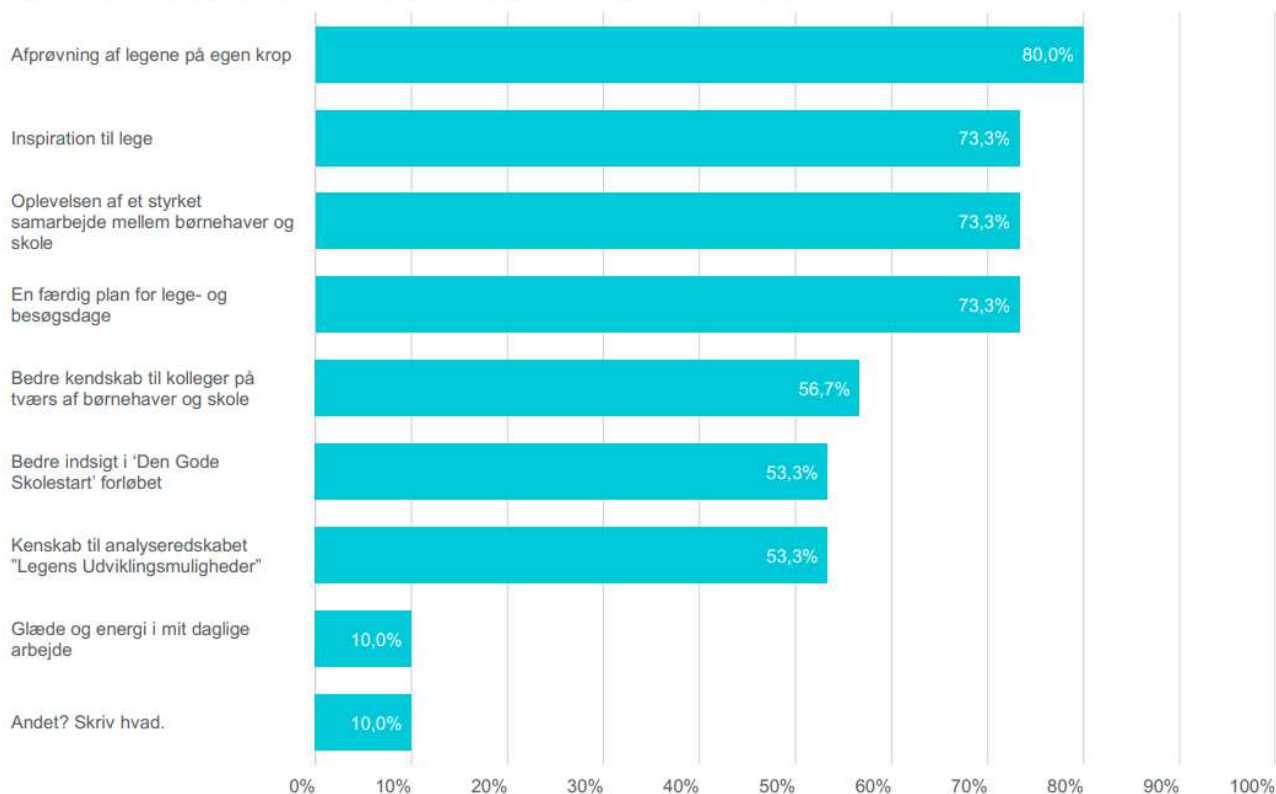
forløbets pædagogiske personaler deltog, se vedlagte rapport). På formødet var der fokus på forventningsafstemning, introduktion til forløbet samt fastsættelse af datoer for besøgs- og bevægelsesdage.

Til workshoppen var børnehaveklasseledere fra skolen og pædagoger fra skolegrupperne i børnehaverne samlet i tre timer. Her blev Legens udviklingsmuligheder introduceret og anvendt som redskab, de ni lege blev leget og analyseret og det pædagogiske personale blev sat sammen i deres grupper for at detailplanlægge den videre plan med besøgs- og bevægelsesdage. På workshoppen var et rigtig fint fremmøde med næsten alle forløbets deltagere (89 %, se vedlagte rapport).

Generelt fik det pædagogiske personale rigtigt mange gode ting med fra workshoppen (se graf herunder). Det vigtigste, de tog med fra workshoppen, var afprøvning af legene på egen krop, inspiration til lege, et styrket samarbejde samt en færdig plan for det videre forløb.

Udbytte fra brush-up workshop i 2023

Tænk tilbage på workshoppen i januar 2023. Hvad var det vigtigste, du tog med derfra? Vælg gerne flere.

Ud over at være det vigtigste, personalet selv tog med sig videre fra workshoppen, kan den aktive introduktion til legene også noget specielt ift. det videre forløb. Fx nævner en børnehaveklasseleder, at *"det er godt for os at lege legene selv, så vi mærker det på egen krop. På den måde kan vi hurtigere vurdere, hvilke børn vi skal være ekstra opmærksomme på"*. Men at mødes fysisk og lege sammen styrker også det pædagogiske personales samarbejde og indsigt i hinanden, som en anden børnehaveklasseleder nævner: *"Workshoppen giver mening ift. samarbejdet og giver et godt indblik i pædagogens arbejde. Og så giver det mening ift., at alle voksne kender legene"*.

Der var også fokus på ensretning af regler i legene, så legen var den samme, uanset hvilke børn man mødtes med og hvilken skole, børnene fremadrettet skulle gå på. Dette var dog udfordret af kompetente personaler, der til dagligt er vant til at tilpasse og justere aktiviteter ift. deres egne børn. Det oplevedes derfor, at legene nogle steder fik lidt andre regler eller små pædagogiske justeringer. De

fleste steder var deltagerne i grupperne dog gode til lige på besøgsdagene at koordinere reglerne, når de blev bevidste om, at noget var skævt.

Men vigtigheden af den fælles workshop ift. forståelse af lege og regler blev tydelig i en af grupperne, hvor børnehaveklasselederen og pædagogen fra en af børnehaverne ikke havde været med på workshoppen (pga. henholdsvis travlhed og sygdom). De havde i stedet fået introduktion til legene ved at se en gruppe børn blive introduceret for dem. Her oplevede projektlederen, at børnene havde haft meget forskellige regler i især en af legene, hvilket på den første besøgsdag skabte nogle frustrerede situationer blandt børnene. Fx observerer projektlederen: *"Det er helt tydeligt at børnehaverne har forskellige generelle regler, fx om det er OK at løbe udenfor banen i Hajfanger. Børnehave 1's regler er blevet de gældende. [...] I starten var flere børn fra børnehave 2 forvirrede over, hvorfor de døde, og hvad de så skulle gøre [...] og flere af børnehave 2's børn trækker sig lidt og har brug for støtte fra deres pædagoger."* Lignende observationer er ikke foretaget nogen andre steder, hvor legene har været leget mere ens i skolen og børnehaverne, hvorfor denne observation sat sammen med deltagelsen på workshoppen kan vise vigtigheden af en fælles workshop, hvor de voksne får et indgående og fælles kendskab til legene gennem egen kropslig erfaring.

4.3 Besøgsdage og bevægelsesdag

I projektet er der fokus på at skabe tryghed for børnene og gradvist udfordre trygheden for især børnehavebørnene. Derfor starter børnene med at lege de valgte lege i deres vante hverdag med deres vante voksne og børnegrupper efter workshoppen i januar. På den måde kender de legene og reglerne og skal ikke bruge energi på at forstå og afkode legene på besøgsdagene.

Derefter starter forløbet med, at skolebørnene besøger børnehavebørnene i børnehaverne. På den måde er børnehavebørnene på hjemmebane og i trygge rammer, og skal nu kun forholde sig til de nye børn og voksne.

Endeligt besøger børnehavebørnene skolerne på bevægelsesdagen, og tanken er her, at de så er blevet så trygge ved legene, børnene og de voksne, at der er overskud til at være et nyt og stort sted. Virkeligheden for mange af skolerne er dog, at børnehaverne på dette tidspunkt allerede besøger skolerne jævnlige, så dette sidste led med at komme op på skolen har været et mindre skridt for nogle af børnene end forventet fra projektledernes side.

Organiseringen af dagene stod deltagerne selv for, og det var lidt forskelligt, hvordan de valgte at gøre det. Nogle havde børnene inddelt i grupper, som roterede rundt mellem de voksne/legene, andre legede samlet med alle børn på én gang, mens nogle havde inddelt dem i to grupper, der legede den samme leg men på hver sin bane. Fælles for alle var dog, at det pædagogiske personale sørgede for at blande skolebørn med børnehavebørn, samt at alle børn mødte alle voksne. Et enkelt sted, hvor man ikke var opmærksom på dette, ændrede de hurtigt praksis, så de også fik blandet børn og voksne.

På bevægelsesdagene var deltagerne blevet anbefalet af projektlederne fortsat at være opdelt i deres grupper under legene, men evt. lave noget andet sammen, fx samling, rundvisning, osv. Nogle af stederne fastholdt de at være opdelt i deres grupper, mens andre enten blandede eller byttede rundt på to klasser, så de mødte nogle nye børn og voksne, men legede de samme lege. Det oplevedes, at de forskellige grupper valgte den form, der gav mest mening for dem, hvilket fungerede rigtigt godt. Fremadrettet er der meget god inspiration at finde i de forskellige måder at organisere dagen på.

Ud over legene var der også lagt op til, at de på bevægelsesdagen kunne lave "skolerelaterede" aktiviteter, fx historiefortælling, værksteder, rundvisning, m.m., som det blev gjort i pilotprojektet. Dette blev anvendt i mindre grad, da mange fokuserede på leg denne dag og havde andre dage sat af til "skoledag" for de kommende skolebørn. Nogle lavede rundvisninger på de vigtigste områder på skolen,

men ellers blev det mere gjort i form af dialoger og forklaringer både fra eleverne i børnehaveklassen samt fra børnehaveklasselederen om skolens regler og kultur. Fx hvad er et frikvarter, hvad kan man lave i frikvarteret, hvad er en gårdvagt, og hvordan kan man genkende dem, hvad gør man når klokken ringer, hvilke områder må man være på, hvad laver man i en SFO, hvad er en skoleven, hvordan skal man sidde og spise, osv.

På alle besøgsdage og bevægelsesdage var der også en del fri leg på programmet. Det gav mulighed for, at børnene kunne lege i de relationer, de havde skabt, samt at de voksne kunne tale mere frit sammen.

Udbyttet fra forløbet bliver gennemgået i afsnittene herunder.

5. Resultater

5.1 Børnenes udvikling og legens udviklingsmuligheder

Det pædagogiske personale har overordnet set fundet det værdifuldt at arbejde med modellen Legens Udviklingsmuligheder, og nogle har anvendt den aktivt til at vurdere, hvordan de kan vælge lege efter, hvordan de udvikler børnene. Fx siger en børnehaveklasseleder: *"Legens udviklingsmuligheder var rigtigt godt. Det gør, at jeg overvejede mere, hvad jeg ville med legene, og jeg kunne bedre vælge lege til min målgruppe"*.

I spørgeskemaet er det pædagogiske personale blevet bedt om at vurdere, i hvor høj grad de har oplevet, at Den Gode Skolestart har gjort en forskel for børnenes psykiske, sociale, fysiske og kognitive udvikling. Generelt ligger de alle ret højt, og mellem 63-83 % af respondenterne har svaret over middel på alle de fire kompetencer (de grønne farver i modellen herunder). Især børnenes sociale udvikling er markant den, de vurderer som den kompetence, der er blevet mest udviklet hos børnene gennem forløbet (83%), mens de andre kompetencer ligger omkring 63-66 %. I de følgende afsnit gennemgås hver enkelt kompetence for sig.

Psykiske kompetencer

De psykiske kompetencer omhandler blandt andet børnenes grænser, følelser og mod samt deres evne til at mærke, rykke på og håndtere egne følelser, men også aflæse og håndtere andres samt kunne løse konflikter. Grupperne blandt det pædagogiske personale blev til workshoppen bedt om at vælge to lege, der lå inden for denne kompetence som primært udviklingspotentiale, da det under pilotprojektet var de lege, det pædagogiske personale sjældent valgte, da de skulle finde gode lege frem. Dette understøttes af en pædagog, der nævner, at det er *"[...] godt med legens udviklingsmuligheder, da det giver mulighed for at lege med følelser. Det har vi sjældent tænkt over før"*.

Disse lege kan noget andet end de lege, der typisk bliver valgt af det pædagogisk personale i børnehaver og skoler. Fx nævner en pædagog, at legen Kig ned - kig op *"lærer børnene noget, som de kan bruge i skolen – fx at vente, være stille, koncentrere sig, at ikke alle bliver valgt altid."* Flere fra det pædagogiske personale nævner også dét at skulle kigge andre børn i øjnene som en handling, der kan være rigtig svært for nogle børn. I nogle af legene italesætter det pædagogiske personale desuden vigtige kompetencer og følelser, som de skal være opmærksom på eller er gode til at håndtere i legen. Fx siger en pædagog *"du er modig"* og *"fortæl din gruppe, hvad de skal hen over, så de er trygge"*. På den måde understøtter det pædagogiske personale børnenes udvikling af psykiske kompetencer.

Der er også lege, der egentlig ikke hører under denne kategori i modellen, men som alligevel udfordrer børnenes psykiske kompetencer. Her er det især de lidt mere kaotiske fangelege, hvor de psykiske kompetencer bliver udfordret, når børnene fx skal acceptere, at de er blevet fanget, de skal have mod til at løbe, og de skal kunne modstå, at nogle støder ind i dem. Her ses også en tydelig udvikling fra første besøgsdag til bevægelsesdagen, hvor projektlederne flere steder observerer, at de børn, der er usikre og falder fra i fangelegene på første besøgsdag, deltager fuldt ud på bevægelsesdagen på skolen. Et eksempel er en dreng fra en af børnehaverne, der ikke vil være med i Hajfanger på besøgsdagen i børnehaven: *"Pædagogen leger med og forsøger ihærdigt at få en dreng med i legen, som hænger meget op ad hende. Han har svært ved at acceptere, hvis han bliver fanget"*. På bevægelsesdagen er billedet dog et helt andet: *"Denne dag deltog han fuldt ud og uden problemer, og accepterede at blive fanget"*. Lignende observationer blev gjort flere steder.

Det er dog også især de lege, der udfordrer børnenes psykiske kompetencer, hvor det største frafald i deltagelse opleves. Fx siger et barn: *"det er farligt"*, til legen Gå på række, mens et andet barn siger *"jeg kan ikke li' den her leg"*. Fra den første besøgsdag til bevægelsesdagen observerer projektlederne i næsten alle forløb dog en stigning i deltagelse, større accept i legene og færre børn, der reagerer negativt på legene.

Sociale kompetencer

De sociale kompetencer omhandler blandt andet børnenes evne til at kommunikere, samarbejde, forhandle og være rummelige i relationer med andre. Kompetencer, som er vigtige at kunne mestre, når man går i skole med mange andre børn. Det er på disse kompetencer, det pædagogiske personale vurderer, at projektet har gjort den største forskel på børnene.

Disse kompetencer bliver ofte italesat af det pædagogiske personale, når de igangsætter legene. Når der ikke skal forklares en masse regler, fordi børnene kender legene (hvilket stiller mindre krav til de kognitive kompetencer), er der plads til, at de i stedet kan guide børnene ift. deres sociale kompetencer, fx *"husk at kigge på hinanden og hvem der har brug for hjælp også"* (Brobizz) og *"Husk at snakke til de bagerste og fortælle, hvad de skal"* (Gå på række). Også ord som *"hjælpsomhed"*, *"venner"* og *"samarbejde"* bliver italesat for børnene.

En anden væsentlig kompetence i dette område er også evnen til at forhandle i legen - en kompetence der hænger meget sammen med de psykiske kompetencer og barnets egen accept af fx at blive taget i en fangeleg. Projektlederne og det pædagogiske personale observerer en udvikling på dette område undervejs gennem forløbet. Fx reflekterer en projektleder under sine observationer: *"Flere børn har udviklet psykiske og sociale kompetencer gennem legene. Det ses især i fangelegen Hajfanger, hvor børnene har lært at sige "pyt", når de bliver fanget, ligesom de ofte når til enighed, hvis der er uoverensstemmelser om, hvorvidt barnet blev fanget eller ej."*

En af forklaringerne på, at det pædagogiske personale vægter denne effekt af projektet så højt, kan også findes i deres besvarelser i spørgeskemaet på spørgsmålet om, hvad den største gevinst har

været ved besøgsdagene i børnehaverne. Her går størstedelen af besvarelserne på "børnenes mødeøjeblikke", deres "gensynsglæde" og de "nye venskaber", der opstår børnene imellem. Det er gældende både i "mødet mellem børnehavebørn og skolebørn", men for nogle også "nye legerelationer på tværs af børnehaverne", som jo kan være deres kommende klassekammerater. Det pædagogiske personale beskriver, hvordan børnene "har fået øje på hinanden", "mere kendskab til hinanden" og "får et fællesskab om noget". Det kan have stor betydning, når de starter i skole. Dette uddybes yderligere under afsnittet "Børn møder børn gennem leg"

Fysiske kompetencer

De fysiske kompetencer omhandler børnenes koordination, sanser, styrke og generelt deres evne til at bruge kroppen i legene. I begyndelsen af pilotprojektet var der stort fokus på at styrke børnenes motorik, men i takt med, at projektet har udviklet sig, er fokus flyttet mere over på et bredt syn på de kompetencer, som børnene kan opnå gennem leg.

Det er ikke den udvikling, det pædagogiske personale vurderer til at være højest hos børnene, men de vurderer dog stadig, at forløbet i nogen eller høj grad har været med til at styrke børnenes fysiske udvikling. Fx siger en pædagog også: "Børnene bliver faktisk bedre og bedre til at undvige tangen. Det er jo egentligt ikke noget, vi har italesat, men det er lige gået op for mig."

Det skal også nævnes, at legene er fundet under corona-perioden, hvor der var fokus på lege uden for meget krops- og nærkontakt. Derfor er der fx ingen "moslelege" eller lege med kram, som var med i pilotprojektet, og som også kan være med til at udvikle andre kompetencer hos børnene. Fx skriver en fra det pædagogiske personale i spørgeskemaet: "Jeg ønsker mere fokus på, at vi finder lege, hvor børnene også får fysisk kontakt, kram eller lignende (den man rører, mobber man ikke)".

Kognitive kompetencer

De kognitive kompetencer omhandler blandt andet børnenes evne til at koncentrere sig, holde overblik og have selvkontrol. En stor udfordring i regellege generelt kan være, at børnene både skal forstå og agere korrekt ift. reglerne, hvilket kan være særligt svært for børn i den deltagende aldersgruppe. Endnu sværere bliver det, når nogle børn (bevidst eller ubevidst) handler uden for reglerne og potentielle konflikter opstår.

Når alle børnene øver legene hjemme i vante og trygge omgivelser med voksne, der kender dem og kan støtte dem i legen, fjerner det de store krav til deres kognitive kompetencer. Fx siger en pædagog "De behøver ikke koncentrere sig så meget om at kunne reglerne, da de har øvet legene. Så er der i stedet plads til at arbejde med andre kompetencer".

En observation, som går igen alle steder, handler om hvor lidt forklaring, de voksne skal give, for at kunne sætte legene i gang. Fx observerer projektlederen: "Børnehaveklasselederen sætter hurtigt Jæger, Hare, Mur i gang uden en lang instruktion – og den kører bare! Imponerende for så svær en leg!".

5.2 Legekompetencer og skoleparathed

Uanset hvilke kompetencer, eleverne får udviklet, nævner flere fra det pædagogiske personale, hvor værdifuldt det er, at børnene opnår generelle legekompetencer, inden de starter i skole. Fx siger en pædagog fra en af børnehaverne: "Leg er et redskab til at lære at lege, inden man skal i skole" mens en anden siger: "For mig er det ikke vigtigt, at børnene lærer tal og bogstaver, men at de kan lytte og være sammen på en god måde". De nævner også vigtigheden af, at de kan indgå i voksenstyrede lege,

uden at blive kede af det eller frustrerede, og at de derfor har *"brugt legene til at lære at kigge i øjnene, blive taget i fangeleg, m.m."*. En børnehaveklasseleder nævner også, at det er vigtigere for dem at få børn op i skolen, der kan være sammen og lege sammen, end børn der kan tal og bogstaver. Derfor er leg et meget værdifuldt redskab at anvende i overgangsarbejdet mellem børnehave og skole.

Projektet Den Gode Skolestart har inspireret det pædagogiske personale, især i børnehaverne, til at arbejde mere målrettet med et bredere udvalg af voksenstyrede lege. Fx nævner en pædagog, at hun *"har fået øjnene op for flere lege og har leget mere end før. Børnene elsker det. Det er god inspiration"*. En medhjælper i en anden børnehave nævner også, at *"børnehavebørnene lærer meget ift. at følge regler. Og de ser børnene fra skolen, som bare er bedre til det, end de er, og så følger de efter"*. En styrkelse af børnenes evne til at deltage i voksenstyrede regellege kan være meget værdifuldt for deres skoleparathed, og her opleves en stor forskel på børnehaven og skolen ift. regler og voksenstyring. Hvor skolen i sin natur er bygget op omkring fastere strukturer og regler (fx ringetider, række hånden op, skema, modtage undervisning, osv.), opleves børnehaven som mere fri. En projektleder observerer fx, at skoleeleverne er mere rastløse og efterspørger oftere forklaring på, hvad der skal ske, hvorimod børnehavebørnene går hurtigere i gang med selvigangsatte lege. Begge dele er vigtige at kunne, men et målrettet arbejde med deltagelse i et bredt udvalg af voksenstyrede regellege i børnehaverne kan være værdifuldt for børnenes skoleparathed, da det ligner skolepraksis mere, og kan lære dem mange kompetencer, som de kan anvende i skolen.

Det er også meget værdifuldt, at legene foregår på tværs af børnehave og skole, da det pædagogiske personale ser hinanden igangsætte legene, hvilket kan give dem inspiration og nye perspektiver på, hvordan de leger med børnene. Fx siger en pædagog: *"I børnehaven har vi understøttet børnene meget i legen Jæger, hare, mur. I projektet har jeg dog fået øjnene op for, at børnene faktisk selv kan styre det. Jeg har set, hvor gode de er, når de ikke bliver holdt i hånden hele tiden. Det tager jeg med hjem"*. I et andet forløb er to pædagoger på bevægelsesdagen meget overraskede over, hvor meget en dreng fra børnehaven deltager i fangelegene, hvilket han ellers har haft svært ved på besøgsdagene. Projektlederen noterer sig: *"pædagogerne får på denne dag øjnene op for, at han godt kan – en situation og en læring, som de kan bruge aktivt til at ruste ham til skolestart"*. Mange af børnene er også blevet selvstyrende i nogle af legene og har ikke brug for voksenstøtte i legene eller er endda begyndt at sætte legene i gang af sig selv. Det viser, at besøgs- og bevægelsesdagene, hvor børnene leger på tværs, også har stor værdi for den praksis, der ellers foregår i børnehaver og skole og dermed udvikling af børnenes legekompeterencer, som i sidste ende kan formodes at påvirke deres skoleparathed.

5.3 Børn møder børn gennem leg

Et af de bærende elementer i projektet er, at overgangen fra børnehave til skole foregår i børnehøjde, hvor leg og mødet med andre børn er omdrejningspunktet. Alle børnehaverne har dog allerede aftalte besøg på skolen, som en del af deres brobygningsarbejde, hvorfor selve mødet med skolen vil være til stede uden Den Gode Skolestart. Projektlederne har dog et indtryk af, at nogle af disse skolebesøg ofte foregår med mindre planlagt aktivitet på tværs af børnene. Det, der er anderledes ved projektet, er dermed, at overgangen foregår mere fra barn til barn, hvilket giver et andet møde med skolen, når de fx mødes gennem leg og det er eleverne, der viser rundt, går forrest samt viser og fortæller, hvordan man gør. Nogle steder aktiveres eleverne aktivt i legene af de voksne, ved fx at bede dem *"gå forrest, fx ved at vise hvordan man gør, være styrende som den første, være fanger, osv. Der bliver på den måde en form for "mesterlære", hvor børnehavebørnene ser skolebørnene gøre det og derefter følger med i samme spor (så godt de kan)"*.

Derudover nævner flere fra det pædagogiske personale også, at projektet "har givet mange af børnene tryghed til at tage kontakt til de store". Noget som er væsentligt, når de inden længe skal starte på skolen. Igen ville dette også kunne ske uden Den Gode Skolestart, da børnene fra nogle børnehaver og skoler også allerede leger sammen i frikvarteret på skolebesøg. Men det kræver et vist mod fra et børnehavebarn at tage den første kontakt til et skolebarn, og dette kommer man ud over ved at sætte dem til at lege voksenstyrede lege først. Som en af børnehaveklasselederne siger, mens hun observerer et barn fra skolen og et barn fra børnehaven: "Prøv at se, hvor nemt det er at lege, efter vi har leget legene sammen. Det skaber også noget, til når de skal op på skolen".

Rigtigt mange steder observerer projektlederne også, hvordan børnene skaber bånd og venskaber på tværs. Et eksempel er, da en dreng og en pige fra henholdsvis børnehave og skole "bliver ved med at få øjenkontakt i legen Kig ned – kig op. Personalet siger, de ikke kender hinanden. I de efterfølgende frie lege, opsøger de hinanden og leger sammen". Et andet sted lægger to piger fra børnehave og skole armene om hinanden med et stort smil og svarer, at "det er bare totalt sådan (tommel op)" at besøge hinanden. Et tredje sted giver to drenge hinanden, "et kæmpe kram, da de skal sige farvel. "Vi er blevet bedste venner i dag" siger den ene dreng, da vi spørger ind til, om de kendte hinanden. De lyser begge op og smiler, da vi fortæller dem, at de skal lege sammen igen om en måned". Det er, som nævnt under afsnittet om sociale kompetencer, også disse venskaber og relationer børnene imellem, det pædagogiske personale fremhæver særligt ved projektet.

5.4 Børnenes tryghed

Børnenes tryghed op til skolestarten er det primære formål med projektet. Hele 83,3 % vurderer, at de er meget enige (33,3%), enige (33,3 %) eller delvist enige (16,7 %) i, at projektet har gjort en forskel på børnenes tryghed frem mod skolestart.

I spørgeskemaet går rigtig mange besvarelser også på, at "genkendelighed" og "tryghed" har været nogle af de største gevinster ved bevægelsesdagen. I de følgende afsnit beskrives først trygheden under selve forløbet og derefter, hvordan projektet kan skabe tryghed i selve skolestarten og overgangen dertil.

Tryghed under forløbet

En forklaring på, hvad der har været med til at skabe tryghed under forløbet, er, at børnene har øvet legene hjemme i trygge omgivelser med kendte børn og voksne, inden de skulle lege dem med andre. På den måde er de trygge i legene og reglerne. Projektlederne fra DSI observerer alle steder, at børnene hurtigt er i gang med at lege, legene fungerer godt og med meget lidt uro eller usikkerhed og børnene virker trygge i legene. Et barn fra en af børnehaverne siger også: "Det var nemt at lege med skolebørnene, for vi havde jo øvet legene". Et væsentligt element er selvfølgelig også, som en pædagog siger, at "børnene har leget præcis de samme lege, og med samme struktur, hvilket især nogle af børnehavebørnene har godt af". Det er altså både det, at de kender legene godt, og har gode oplevelser af, at alle leger dem efter de samme regler, der giver tryghed for børnene.

For enkelte børn er det dog også en balance mellem tryghed og kedsomhed, når legene skal leges. Så mange gang. Fx fortæller en pædagog fra en af børnehaverne, at "op til anden besøgsdag vidste vores børn, hvad der skulle ske. Men efter den dag sagde nogle af dem også "næste gang de kommer, så gider jeg altså ikke lege de lege mere!". Det vurderes dog på baggrund af deltagelsesgrad og børnenes

engagement, at kedsomheden er mere i tanken og italesættelsen, end det reelt er en faktor, når børnene leger.

Et af de elementer, hvor Den Gode Skolestart adskiller sig væsentligt fra andre overgangsaktiviteter, er besøgsdagene i børnehaven. Det pædagogiske personale fremhæver disse dage som meget tryksskabende for børnehalebørnene. Fx siger en pædagog: *"Børnehalebørnene var på hjemmebane - det skaber trykshed"* og en anden nævner *"Tryksheden, genkendelighed og glæden ved at få besøg af O. klasse i trykke rammer"*, som det bedste ved besøgsdagene i børnehaven.

Et andet væsentligt element i at skabe trykshed hos børnene er, at overgangen foregår gennem leg. Leg er helt naturligt for børn, og de møder hinanden og skolen gennem noget, de kender fra børnehaven og er trykke i. Fx siger en pædagog: *"Tidligere, når vi kun har været på besøg i klassen, har børnehalebørnene være meget generte. Det er de ikke i år, hvor vi er startet med leg"*. Det gør altså for nogle af børnene noget ift. den måde, de møder skolen på. Et par piger nævner også, at de synes, det lyder kedeligt at gå i skole, fordi de bare skal lave dansk og matematik. Men da de fik at vide, at de måske også skal lege de her lege, synes de, *"det lyder mega-meget sjovere"*.

Trykshed ved skolestart

Det er ved afslutningen af evalueringen i juni måned ikke muligt at måle på og vurdere, hvilken forskel projektet har gjort for børnenes skolestart. Derfor er dette afsnit bygget på vurderinger fra det pædagogiske personale og erfaringer i projektet, som muligvis vil kunne overføres til skolestarten.

Tesen er, at børnenes personlige udvikling og forbedrede legekompeterer samt et eventuelt kendskab til skolen, de voksne og børnene forinden, kan give stor trykshed i skolestarten. Det kan dog være af afgørende betydning, hvor meget, der går igen fra forløbet og ind i skolestarten af genkendelige elementer. Fx kan børnene have været i forløb med en anden skole, end de skal starte på efter sommerferien, og så vil noget af tryksheden i overgangen være ændret. Denne tese bliver undersøgt nærmere i det følgende.

En del af det pædagogiske personale tilkendegiver, at de tror, forløbet vil gøre en forskel for børnenes skolestart. Fx nævner en pædagog, at det giver børnene *"en følelse af trykshed, inden de skal på skolen"* og en *"følelse af, at skole er noget, jeg kan"*. En del af dem nævner de kendte lege som et genkendeligt element: *"Jeg tror især, at de nu kendte lege kan gøre skolestarten lettere, fordi der blandt alt det nye, trods alt er nogle kendte lege"* og *"den fælles oplevelse af legene vil helt sikkert være en fordel ved starten af det nye skoleår"*.

Nogle fra det pædagogiske personale har dog også været kritiske ift., at de kunne vælge mellem ni lege, da de dermed kunne risikere, at børnene i en ny klasse havde leget forskellige lege, og det genkendelige element ved legene dermed ikke ville være anvendeligt i skolestarten. Der var dog flere eksempler på, hvordan børnenes forbedrede legekompeterer og tryksheden i at kende nogle af legene, gjorde det muligt at overføre en form for trykshed, når de skulle lege andre lege eller med andre børn. Fx da to pædagogiske personaler på en besøgsdag improviserede to lege, da der var for meget tid. Den ene anvendte en af de andre lege i legekartoteket, som alle børnene kendte, hvorfor han hurtigt kunne sætte en succesfuld leg i gang med fuld deltagelse. Den anden valgte en leg, som hendes elever fra skolen kendte, men det gjorde børnene fra børnehaven ikke. Men fordi eleverne fra skolen var så gode til at lege legen, virkede det nemt for børnehalebørnene at afkode og indgå i legen.

Man kunne forestille sig, at disse to scenarier kunne foregå ved skolestarten i en klasse, hvor en børnehaveklasseleder vil sætte en leg i gang. Enten kender alle børnene legen, og introduktionen bliver kort og legen fungerer godt med høj deltagelse fra alle. Det kunne dog også være en leg, som nogle af eleverne i klassen kender godt, og hvor de så kommer til at fungere som en form for "mesterlære", hvor

de børn, der kender legen, går forrest og viser, mens de andre kigger og kopierer. Her kan deres legekompetencer og robusthed i at kunne lege have betydning for deres deltagelse.

Sidstnævnte scenarie er der et eksempel på med en dreng fra en af børnehaverne i forløbet, der skal gå på en anden skole, end den, han har været i forløb med. Han er en meget forsigtig dreng og skal ikke gå på skole med nogen fra børnehaven. Pædagogen fra børnehaven fortalte, at de på en besøgsdag på hans nye skole (som også har været med i projektet) havde *"leget nogle af legene fra projektet. Der var både nogle lege, han kendte, og nogle han ikke kendte. Men det var gået godt"*. Så selvom nogle af børnene ikke kender legene, kan det altså fortsat give tryghed at anvende dem som en del af skolestarten, da nogle af eleverne kan legene og går forrest.

I år er skolestarten udfordret af, at rigtigt mange af børnene kommer til at starte deres skoleår med at gå i SFO, da skolen starter et godt stykke inde i august. SFO'en er ikke som udgangspunkt tænkt med ind i projektet, men på én af skolerne oplevedes det, at en SFO-pædagog var til stede på bevægelsesdagen, hvor hun så nogle af legene og fik udleveret legekartoteket med det formål at anvende legene i SFO'ens sommerpasning lige før skolestart. Som hun siger: *"Det er godt med noget, som nogle eller alle i klassen kender, og som er sjovt, når vi samler dem"*. Det er en god idé at tænke legene med ind i SFO'en før skolestart, men for at kunne det, er det nødvendigt, at de pædagoger, som har SFO'en i sommerperioden, kender legene. På nogle af skolerne kan der have været skolepædagoger med i forløbet, som kan overføre legene til sommerpasningen i SFO'en.

Et andet tryghedsskabende element, som rigtigt mange fra det pædagogiske personale nævner i evalueringen, er, at de kommende skolebørn kender nogle lidt ældre børn i skolen, som de vil kunne gå til. Fx siger en pædagog: *"Jeg tror, det kan give børnene en god start, når de efter sommerferien starter ovre på skolen, i den forbindelse kender de nogle af de ældre børn og har oplevet, at de er super gode til at hjælpe hinanden, hvis man er udfordret på nogle ting"*, mens en børnehaveklasseleder siger: *"Jeg synes, at det er en god måde at skabe genkendelighed for de nye 0. klasser. Både ift. genkendelige voksne, og at de kommende 1. klasser ikke er fremmed for dem, og der vil derfor være nogle, de nye skolebørn kan gå til for hjælp udover de voksne"*. Et enkelt sted nævner en pædagog også, at *"børnene bliver mere bevidste om, at der er andre end dem, der skal i skole"*. Det kan muligvis skabe noget tryghed omkring skolestarten, at de er bevidste om, at der er andre børn end dem, de kender, og deres nye klassekammerater er blevet "afmystificeret".

En stor del af det pædagogiske personale nævner også mødet med skolen og de voksne på skolen som det bedste, de tager med fra bevægelsesdagen. Fx skriver de i evalueringen, at skolen blev *"gjort ufarlig og genkendelig"* og børnene *"kommer på skolen og får set områderne og klasserne, så det ikke er helt nyt, når de starter"*. Også *"trygheden i at genkende de voksne fra skolen"* bliver fremhævet, samt *"at børnene har et kendskab til en af de voksne, de skal være sammen med i skolen"*.

Disse elementer med genkendelige børn, voksne og områder er særligt afhængigt af, om børnene skal gå på netop den skole, hvorfor der kan være forskel på den oplevede tryghed for skolestarten, som dette giver. Og netop dette element kan være svært at overføre til andre skoler og voksne. Der kan være elementer såsom tryghed i at have oplevet en skole, en børnehaveklasseleder og nogle ældre elever – men det er ikke muligt at vurdere, om børnene kan overføre denne tryghed til en anden skole.

En erfaring, der understøtter tesen om, at projektet gør en forskel ift. børnenes skolestart, kommer fra en pædagog i en af børnehaverne, som var med i pilotprojektet, men som ikke er med i denne omgang grundet omrokering af voksne i børnehuset. Pædagogen nævner en specifik pige, som udviklede sig meget gennem forløbet i pilotprojektet. Fx sagde hun: *"Hvad vi ikke fik rykket på den her ene pige af selvværd og senere hendes selvtillid og tro på sig selv gennem det projekt. Hende fik vi gjort skoleklar og sendte i skole – især takket være lege som kunne noget. Og jeg bruger det stadig – det var SÅ"*

godt!". Her kan det ses, hvordan den udvikling, forløbet og legene har skabt hos pigen, har medvirket til, at hun bliver mere skoleparat og dermed forhåbentlig har fået en mere tryk skolestart.

Tryghed for børn med udfordringer og særlige behov

Den nævnte pige fra pilotprojektet, som personalet fik gjort skoleparat især ved hjælp af legene fra projektet, er et af mange eksempler på børnehavebørn, der lige mangler det sidste for at blive helt klar til skole. Det er afgørende for deres oplevelse af skolestarten og dermed potentielt for hele deres skoleliv, at de i tiden inden skolestart udvikler sig til at kunne indgå i et skoleliv. Her kan legen noget helt særligt. Men i børnehaverne findes også børn, som har særlige behov, tilknyttede indsatser, osv. Disse børn har nogle udfordringer som gør, at de har svært ved at deltage i legene på lige vilkår med andre børn. Nogle eksempler på de børnehavebørn, som projektlederne observerede i projektet, er en dreng, der går med solsikkerne i større og nyere fællesskaber, en pige der har svært ved det uforudsigelige samt at styre sine reaktioner, en pige som er meget usikker og bange for det ukendte samt en dreng med en støttepædagog. Der er helt sikkert flere børn med særlige behov, men det var disse fire, der blev noteret af projektlederne.

Deres vanskeligheder kommer oftest til udtryk ved, at de trækker sig fra legene eller støtter sig mere til det kendte personale, både under legene og i den frie legetid. Fx observeres det, at en af dem har "svært ved at deltage på første besøgsdag" og han er "bange og ville ikke være med". En pædagog fortæller om et andet barn, at "han er stor tryghedsnarkoman og klemte min hånd nede i kælderen, da de andre kom". Fælles for de fleste børn med særlige behov i Den Gode Skolestart er, at de nyder godt af de mange gentagelser og genkendelighed, som projektet indeholder. En pædagog siger på første besøgsdag, at pigen, som har svært ved uforudsigelighed, har det lidt nemmere ved at deltage end normalt, fordi "her kender hun i det mindste legene - det er godt for hende".

Fra første besøgsdag til bevægelsesdagen observeres for alle fire børn en markant større og mere succesfuld deltagelse over tid, hvilket sandsynligvis skyldes, at de bliver mere trygge ved legene samt de andre børn og voksne. Fx deltager drengen med støttepædagogen med et stort smil i hele ansigtet og tør pludselig lukke øjnene i legen Gå på række, da han er sammen med en pige fra skolen, som hjælper ham. Pædagogen til drengen med solsikkerne beskriver også, at "første gang vi mødtes og skulle lege med hinanden, var hans deltagelse minimal, han sad mest bare og observerede, hvad der forgik. Da vi så havde bevægelsesdagen på skolen, løb han rundt selv og deltog i alle legene...". Også de to usikre piger deltog i alle legene på bevægelsesdagen, og var gået fra ikke at have været med i fangelegene (Hajfanger og Brobizz) under besøgsdagene. Deres pædagog understøtter også denne observation: "Der er større deltagelse i dag end på besøgsdagene. Nok fordi de kender legene bedre".

Det er dog ikke kun selve deltagelsen, som er den store succes. For gennem deltagelsen kan der også ske en stor udvikling for netop disse børn. Fx har drengen med støttepædagog fået en øget tro på egne evner og siger på et tidspunkt: "Det tror jeg godt, jeg kan!" og pædagogen bekræfter denne udvikling og siger: "Han har rykket sig meget. Mere modig, selvstændig (i legene, red.) og tror mere på sig selv og andre". Også drengen med solsikkerne søger slet ikke de voksne på bevægelsesdagen og deltager mere, end hans pædagoger havde forventet. Selv i lege, hvor han på den første dag reagerede på, at de andre børn kommer tæt på ham, bliver han "heller ikke påvirket på samme måde af fx børn, der løber imod ham (...) - nu leger han bare videre".

Den Gode Skolestart har altså et potentiale i forhold til disse børn, som har det vanskeligt. Det gælder ikke kun deltagelse i legene, men også følelser, robusthed og kompetencer for deltagelse, der udvikler sig gennem legen - fordi gentagelse, genkendelighed og trygge rammer muliggør deres deltagelse i legene og dermed denne udvikling. Potentielt set kan disse oplevelser have en betydning for børnenes oplevelse af skolestarten.

Til forskel fra pilotprojektet er det ved dette forløbs besøgsdage allerede vurderet, at alle de deltagende børn i projektet skal starte i skole. Pilotprojektet foregik fra august til november, hvorfor der var børn med, hvor skoleudsættelse var i overvejelserne, men det endnu ikke var besluttet – fx den pige, som pædagogen nævner fra pilotprojektet, der endte med at blive vurderet skoleparat. For denne gruppe børn kan et tidligere forløb end det nuværende i foråret være en mulighed for at arbejde målrettet med nogle kompetencer, som kan hjælpe dem med at blive skoleparat.

5.5. Styrket samarbejde

Et af målene for Den Gode Skolestart var at styrke det pædagogiske personales samarbejde på tværs. I spørgeskemaet svarer 83,4 % af det pædagogiske personale, at forløbet har været med til at gøre en forskel for samarbejdet mellem børnehave og skole (de grønne farver i modellen herunder):

Knap halvdelen af personalet fremhæver også *"et styrket samarbejde på tværs"* og mødet med hinanden som deres bedste oplevelse i dette forløb. Dette gælder både børnehaveklasseledere, der sætter pris på *"et styrket samarbejde og kendskab til pædagogerne i institutionerne"* såvel som børnehavepædagogerne, der nævner *"det gode samarbejde med skolen"*.

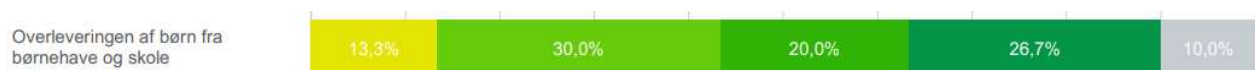
Det pædagogiske personale italesætter også flere steder, at forløbet gavner de voksnes kendskab til hinanden og deres samarbejde omkring overlevering af børn. Fx nævner en pædagog at *"Det er rart at møde dem, vi sender børnene videre til og høre deres forventninger til, hvad børnene skal kunne"*, ligesom en børnehaveklasseleder også nævner, hvor dejligt det er, at de via forløbet har mulighed for at *"fortælle, hvad de forventer, børnene kan ved skolestart"*. De har altså gennem forløbet en øget mulighed for at forventningsafstemme deres arbejde op til skolestart med hinanden. En børnehaveklasseleder nævner også, at besøgene på pædagogernes hjemmebane *"giver større forståelse af deres arbejdsdag og daglige opgaver"*, mens en anden fremhæver, at det giver dem mulighed for at *"lære om, hvordan de arbejder derude, og hvordan vi kan støtte hinanden i arbejdet med skolestart"*.

Projektlederne observerer også over tid et styrket samarbejde og kendskab til hinanden på tværs af det pædagogiske personale. Dette ses bl.a. ved, at al personale på bevægelsesdagen på skolen ved, hvad de skal, flere forskellige personaler giver beskeder og hjælper med organiseringen, og personalet kan kommunikere med hinanden i korte og præcise beskeder.

Et element, der fremadrettet kan komme til at udfordre samarbejdet i overgangen mellem børnehave og skole, er skiftende voksne i overgangsarbejdet. Dette skyldes især, at skolegruppen i flere af børnehaverne går på skift mellem pædagogerne, hvormed børnehaveklasselederne skal samarbejde om overgangen med forskellige pædagoger fra år til år. Her kan Den Gode Skolestart dog være nøglen til at være på forkant med det pædagogiske personales kendskab til hinanden, da indsatsen ligger før selve overleveringen af børnene.

5.6 Overlevering af børn

76,7 % af det pædagogiske personale angiver i spørgeskemaet, at de i nogen grad, høj grad eller meget høj grad oplever, at Den Gode Skolestart har gjort en positiv forskel for overleveringen af børnene.

Gennem samtaler med det pædagogiske personale understøttes dette billede af, at Den Gode Skolestart har en positiv betydning for overleveringen af børn fra børnehaven og skolen. Det skyldes især, at børnehaveklasselederne nu har mulighed for at sætte ansigt, handlinger og reaktionsmønstre på det enkelte barn, fremfor kun et billede og ord fra pædagogen. Projektlederne observerer, at der sker uformelle "in action" overleveringer allerede på besøgs- og bevægelsesdagene, hvor personalet snakker om specifikke børn, og børnehaveklasselederen kan se barnets reaktionsmønstre og få indsigt i barnet, inden den officielle overlevering.

Denne uformelle overlevering giver stor værdi for det pædagogiske personale, og især for børnehaveklasselederne og den overlevering, de senere skal have på børnene. En børnehaveklasseleder siger: *"Det er guld værd. Jeg møder børnene. Jeg kan se børnene i aktion, hvem har brug for en hånd – for det har de også, når de kommer op til mig"*. En anden siger *"Vi får sat ansigt på børnene og vi ser, hvordan de er. Det giver os SÅ meget, når vi får overleveringen, at vi ved, hvem det er"*. Endeligt nævner en tredje også overleveringens betydning for klassesammensætningen, fordi de selv har set børnene, og hvordan de reagerer og interagerer. Der er dog også en enkelt børnehaveklasseleder, der nævner, *at de kun har "set de kommende elever kortvarigt og i en "skal" situation - men en overlevering indeholder meget mere end det, vi kan nå at observere ved legedagene, da vi også har egen klasse, der skal holdes øje med"*. Oplevelsen kan således være forskellig fra person til person, men det generelle billede er, at forløbet betyder noget for overleveringen af børn for langt de fleste børnehaveklasseledere.

Pædagogerne fra børnehaverne finder også muligheden for overlevering værdifuld, og det giver dem en tryghed at se, hvem de leverer børnene videre til, og hvordan børnene reagerer i mødet med børnehaveklasselederne. Fx nævner en pædagog, at *"det har givet et uformelt rum til at snakke med XX (børnehaveklasselederen, red.). Nu kan vi fortælle hende, hvem vi snakker om, mens vi ser dem lege"*, mens en anden siger: *"Det er rart at møde dem, vi sender børnene videre til [...], og så er det godt at se, at børnene er glade for hende (børnehaveklasselederen, red.)"*

En børnehaveklasseleder, som deltog i pilotprojektet i 2019 og derfor har erfaringer fra nu to gennemførte forløb, nævner, at besøgsdagene i børnehaverne har stor betydning for deres møde med børnene, fordi børnehalebørnene er i deres vante omgivelser i børnehaven, og derfor reagerer mere naturligt, end når de er på skolen.

En udfordring ved forløbets struktur ift. overlevering af børn er dog, at der kan komme børn fra mange andre børnehaver, som børnehaveklasselederen i så fald ikke kan sætte ansigt, handlinger og reaktionsmønstre på, på samme måde. Det er især en udfordring på byskolerne (Danehof afd. Nyborg og Birkhovedskolen), hvor børnene ofte går i en børnehave i et andet distrikt, end den skole, de skal gå på.

5.7 Tryghed for forældre

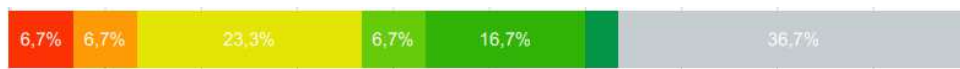
Den Gode Skolestart har ikke på noget tidspunkt involveret forældrene, men fik alligevel mulighed for at få perspektiver med fra fire forældre, som alle har et barn, der skal starte på en anden skole end dem, deres børnehaver er koblet sammen med i Den Gode Skolestart.

I en børnehave tilknyttet Danehofskolen havde en forælder spurgt, hvornår de skulle igennem det samme med Birkhovedskolen, hvor hans barn skal gå. Efter forklaringen omkring inddelingen i kommunen kunne forælderen selvfølgelig forstå konceptet, men der er en udfordring i, at én børnehave kun kan være i forløb med én skole, når nogle børnehaver sender børn til rigtig mange forskellige skoler.

Til gengæld nævner en pædagog fra en af børnehaverne, som også er forælder til et barn i en børnehave tilknyttet Birkhovedskolen: *"Det er fedt, at det er de samme fire lege i hele kommunen, så de snakker samme sprog, uanset hvilken skole, de skal på"*. På 4Kløverskolen afd. Frørup udnytter børnehaveklasselederen også dagen til at invitere to elever med, som, på grund af Den Gode Skolestarts distriktsopdeling, ikke har deltaget med den skole, de skal gå på. Eleverne deltager begge med én forælder hver, og forældrene har kun hørt få ord om Den Gode Skolestart. Efter samtale med forældrene noterer projektlederen: *"De er derfor begge meget imponerede over, at deres drenge kender legene og deltager med det samme. [...] Som forældre synes de, det er rart at se, at deres drenge allerede har skabt en relation til de kommende klassekammerater"*.

De meget positive tilkendegivelser fra forældrene, der får viden om projektet, indikerer, at lidt mere information til forældrene kunne være en fordel. Dette efterlyses også af flere fra det pædagogiske personale i spørgeskemaet. Fx skriver en i evalueringen: *"Mangler i den grad forældreinddragelsen. Det er vigtigt, at de bakker op og kender "retningen" på vores dage sammen"*. Ca. 60 % af det pædagogiske personale tvivler også på, at projektet har gjort en forskel for forældrenes oplevelse af barnets overgang fra børnehave til skole (de gule og grå besvarelser i modellen herunder), mens 13,4 % er delvist uenig og uenig (de orange og røde besvarelser). Information om projektet til forældrene er derfor et opmærksomhedspunkt fremadrettet, med det formål at få forældrenes opbakning samt give forældrene vished og dermed en tryk oplevelse af overgangsarbejdet omkring deres eget barns skolestart.

Forældrenes oplevelse af barnets overgang fra børnehave til skole

6. Kompatibelt med andre overgangsindsatser

Flere skoledistrikter i Nyborg Kommune har gennem årene anvendt forskellige overgangsindsatser, som skal gøre overgangen fra børnehave til skole nemmere. Det har både været i form af elementer, som går igen i børnehave og skole (fra kommunens kanon, fx med en bestemt bog, bestemte sange eller en bestemt leg), men også besøg på skolerne. Alle kommunens børnehaver og skoler har fulgt den kanon, kommunen har haft. Besøgsdagene/skolepraktikkerne har de selv arrangeret, og det har derfor været meget forskelligt, hvordan det er blevet tilrettelagt. Nogle har været i skolepraktik i en uge, nogle bare en enkelt dag, mens andre har været der fast en gang om ugen over en længere periode. Mange steder har børnehavebørnene dog været i et lokale for sig (fx SFO'en) og kun været inde hos børnehaveklassen få gange. Mange af skolerne har derudover afholdt en skoledag for kommende skolebørn, der skal gå på netop den skole.

En del af disse tiltag har været sat i bero under Covid-19, og på mange af skolerne var der ikke kommet gang i dette overgangsarbejde før Den Gode Skolestart blev sat i gang. Derfor har Den Gode Skolestart muligvis været med til at genstarte nogle af alle de gode tiltag, de gjorde før pandemien, og for nogle har det også givet anledning til at nytænke måden at køre overgangsarbejde på. Flere steder har de allerede i år kombineret Den Gode Skolestart med andre indsatser. Fx har de på flere skoler anvendt legene i skolepraktik eller på introdage/skoledage/besøgsdage for kommende skolebørn. På disse skoledage har der været børn fra forskellige børnehuse, og som derfor potentielt kan have leget vidt forskellige lege. Men det har vist sig ikke at være et problem. Fx siger en pædagog efter et skolebesøg på en anden afdeling, hvor legene blev brugt: *"Det var Så godt. De legede Hajfanger, som de kendte, men så legede de også Hjørneleg. Den kendte Mikkell ikke, men det kunne man ikke se. Han fulgte bare med de andre"*. Det er altså ikke altafgørende at lege præcis de samme lege i alle forløb for at opnå succes ift. at kunne anvende legene efter selve forløbet og som en del af andre overgangsindsatser.

Legene kan også anvendes som en del af andre brobygnings-aktiviteter. På Vibeskolen har de to afdelinger fx anvendt legene som en del af brobygningen mellem de to afdelinger. Her har de tre klasser fra hhv. Aunslev og Ullerslev leget legene fra Den Gode Skolestart, når de har besøgt hinanden. Ifølge en af børnehaveklasselederne har det *"...fungeret rigtigt godt, og vi har haft et fælles udgangspunkt at lege ud fra"*. På en skole, hvor to elever skulle gå 0. klasse om, blev forløbet for disse to elever også en mulighed for at møde deres nye klassekammerater, hvilket var *"rigtigt godt"* ifølge deres børnehaveklasseleder. Dette er dog kun muligt, da mange fra børnehaven i det givne forløb skulle gå på den skole, som kun havde én børnehaveklasse.

Når det pædagogiske personale spørges direkte til, hvorvidt de er enige/uenige i, at forløbet Den Gode Skolestart har været foreneligt med øvrige overgangsindsatser, svarer 77 %, at de er meget enige, enige eller delvist enige, mens 7,7 % er uenige eller delvist uenige, og 15,3 % er i tvivl (hverken/eller eller ved ikke).

Den Gode Skolestart og andre overgangsindsatser

Forløbet 'Den Gode Skolestart' har været foreneligt med øvrige eksisterende indsatser ifm. overgang fra børnehave til skole (fx skolepraktik).

Disse tal er rigtigt fine, men i og med at forløbet er så fleksibelt og kan tilpasses den enkelte skole, er forhåbningen, at flere af deltagerne til næste år vil opleve en endnu større sammenhæng mellem overgangsindsatser. På det tidspunkt vil langt de fleste af det deltagende personale have været igennem forløbet første gang og dermed meget nemmere kunne justere deres forløb og koble de forskellige indsatser i overgangsarbejdet endnu bedre.

7. Udfordringer

Der er rigtigt mange positive effekter af at anvende Den Gode Skolestart i Nyborg Kommune. Men det er ikke uden udfordringer.

7.1 Organisering

En af de helt store udfordringer er, hvordan skoler og børnehaver kobles til hinanden i forløbene. Et par steder, og især på skolerne i Nyborg by, oplevedes det, at meget få af de børnehavebørn, som var med i forløbet, skulle gå på den skole, de var koblet til, mens nogle børnehaver sendte børn afsted til mange forskellige skoler. Fx havde én børnehave, som var koblet til Danehofskolen, denne fordeling af kommende skolebørn:

- Danehof: 7 børn
- Birkhoved: 7 børn
- Privatskole: 5 børn
- Diverse: 4 børn

Det er dog meget vanskeligt at sikre, at skoler og børnehaver altid kobles, så størstedelen af børnene fra børnehaven skal gå på den skole, de er i forløb med. Enkelte af det pædagogiske personale foreslår, at de kan ønske eller være med ind over beslutningen om, hvem de bliver koblet sammen med. Det kan være en mulighed fremadrettet at inddrage børnehaverne i den logistiske planlægning af projektet.

Udfordringen med organiseringen påvirker også børnehaveklasseledernes udbytte ift., hvor mange børn, de får ansigter på og oplever i leg. Det kan give en oplevelse af, at de bruger meget tid på kun få børn, de på forhånd ved, at de modtager i skolen efterfølgende. Det vil også påvirke den effekt, forløbet kan have på det enkelte barns tryghed i skolestarten, da det får de trygge oplevelser med børn og voksne, som de ikke nødvendigvis kommer til at gå i skole med – og endda også på en anden skole, end den, de skal gå på. Der er dog flere oplevelser i projektet (som beskrevet tidligere), der indikerer, at de fælles lege på tværs og udvikling af børnenes legekompetencer kan gøre, at projektet også styrker trygheden i skolestarten for disse børn. Af den årsag giver det fortsat mening at køre projektet i hele kommunen på trods af udfordringer med organiseringen.

7.2 Tidspunkt på året

En del af det pædagogiske personale giver udtryk for, at de godt kunne tænke sig, at forløbet kunne ligge på et andet tidspunkt af året, *"da kalenderen er godt pakket i løbet af foråret"*. Nogle stykker foreslår at starte op i september og enten køre det over efteråret eller evt. afvikle formøde, workshop og besøgsdage i efteråret, og så bevægelsesdagen i foråret. Det er bestemt en mulighed at starte i september, da pilotprojektet kørte i denne periode i 2019. Der er et opmærksomhedspunkt omkring vejret, jo længere vi kommer hen på efteråret og hen mod vinteren, da børnene oftest er udendørs, når de samles. Modsat er det en fordel at starte i september, da de fleste storegrupper sammensættes på dette tidspunkt, hvorved Den Gode Skolestart og legene derfra også kan anvendes som ryste-sammenaktiviteter for disse børn.

Nogle pædagogiske personaler spørger også, om der kan skrues ned for den tid, de bruger på projektet. En enkelt foreslår, at der afholdes *"færre møder, så afviklingen af bevægelsesdagen falder tidligere"*, en anden mener, at der skal *"kigges på, hvornår det skal ligge og antallet af dage (da det) hele vil tiden være en opvejning af andre opgaver"* mens en børnehaveklasseleder sætter spørgsmålstegn ved, om *"tiden og energien vejer op for "resultatet"..."*. Det er bestemt også en mulighed at skrue på den tid, personalet anvender på forløbet, da flere af dem forhåbentlig vil gå igen fra år til år og derfor ikke vil have behov for fx formøde. Skrues der samtidig på opstarten, som kunne ligge i september, vil belastningen i foråret også blive mindre. Derudover kan deltagernes kendskab til hele projektet efter dette første år med fuld gennemførelse i alle distrikter nu gøre, at de selv kan justere forløbet, så det passer ind i deres andre overgangsaktiviteter og årshjul. Der er dog en risiko for, at hvis der skrues meget på antallet af besøgs- og bevægelsesdage, eller hvis den fælles workshop med de voksne fjernes, kan udbyttet på børnenes udvikling og tryghed samt personalets samarbejde blive mindre.

7.3 Private børnehuse og skoler

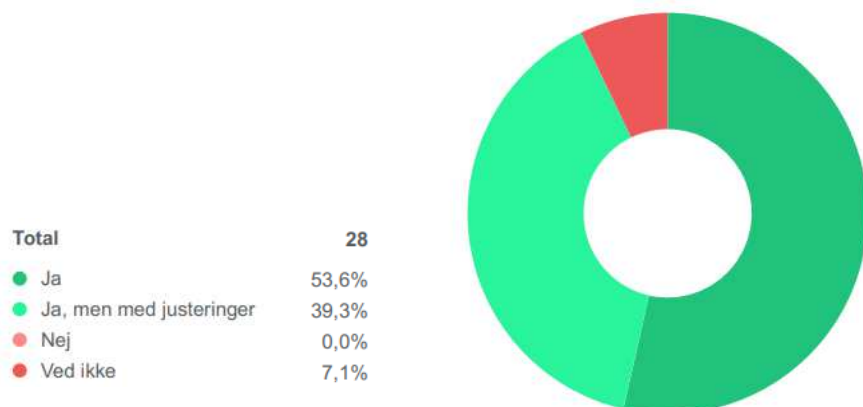
En anden udfordring, som nogle af skolerne nævner, er, at de synes det er ærgerligt, at de private børnehuse, friskoler og privatskoler ikke er med i projektet. Det kunne nogle steder give god mening, fx i Ullerslev, hvor næsten alle fra Børnehuset (privat) kommer på Vibeskolen afd. Ullerslev. På den anden side vil det udfordre en i forvejen presset logistik i og med nogle klasser allerede har to børnehaver tilknyttet. Det ville muligvis blive løst, hvis de private skoler og friskoler også var med, og på den måde fik fordelt børnehaverne mere.

8. Fremadrettet perspektiv for Den Gode Skolestart

Der er generelt stor enighed blandt det pædagogiske personale om, at det er et godt projekt, der i en eller anden form bør fortsætte. Hele 92,9 % af personalet synes, at det skal gentages (heraf mener 39,3 %, at det skal gentages, men med justeringer). Ingen af deltagerne synes altså, at det ikke bør gentages (7,1 % vælger dog "ved ikke").

Gentagelse af 'Den Gode Skolestart'

Andel af respondenter der mener, at Den Gode Skolestart bør gentages fremover:

De underbygger tallene med ord som: "Det er et super godt projekt og vi kan dårligt undvære det" og "Der er brug for det her projekt - for der er mange, der ikke kan lege - både børn og voksne". Og vigtigst af alt fremhæver de, at det har værdi for den vigtigste målgruppe - nemlig børnene - når de siger: "Det giver rigtigt meget til vores børn at være med i det her" og "jeg er sikker på, at det her koncept er virkelig godt for nogle af vores børn. Altså dem som måske har det lidt svært".

Der er dog en masse gode justeringer og muligheder for at optimere forløbet, hvilket vil blive præsenteret i det følgende. Disse anbefalinger og justeringer bygger på evalueringen samt erfaringer og ønsker fra projektet samt pilotprojektet.

8.1 Anbefalinger til justeringer

Tidsplan

Det anbefales, at tidsplanen bliver både tidligere og mere åben for, at personalet sammen kan vælge det bedste forløb ift. deres årshjul. Derfor foreslås denne tidsplan:

- Aug./sept:** Evt. online formøde i august eller september (optages, så det kan ses af dem, der ikke havde mulighed for at deltage)
Indhold: viden om projektet. Mest aktuelt for dem, der ikke har deltaget før.
- Sept./okt:** Workshop for pædagogisk personale
Indhold: Introduktion til Legens Udviklingsmuligheder og legekartoteket samt planlægning af eget forløb.
- Sept. - maj:** Besøgsdage i børnehaven. Personalet planlægger selv, hvornår disse dage ligger, antal af besøgsdage, og om børnehaverne også besøger hinanden.
- Jan. - juni:** Minimum én bevægelsesdag på skolen, hvor fokus er på legene på tværs mellem børnehavebørn og skolebørn. Personalet planlægger selv, hvornår denne/disse dag(e) ligger, og kan vælge at koble det samme med andre aktiviteter eller besøg på skolen.

Organisering

- Det kan overvejes, om børnehaveklasselederne skal være koblet med de samme børnehaver hvert år, eller om de skal gå på skift (kun muligt på de afdelinger, hvor det er flere klasser). En fordel ved at gå på skift hvert år er, at de får et bredere kendskab til forskellige kolleger, som de skal samarbejde med gennem tiden. En anden mulighed er at holde fast i fordelingen i nogle år, inden der skiftes, for at give større styrke og kendskab ind i et enkelt samarbejde. Det anbefales, at skoler og børnehuse i hvert enkelt distrikt selv bestemmer denne fordeling.
- Derudover kan det overvejes, om private børnehuse og evt. private skoler og friskoler skal inviteres med ind i projektet (som tidligere beskrevet).

Lokale tilpasninger

I et kommende rul i Den Gode Skolestart anbefales det, at de enkelte distrikter og/eller forløb tilpasser konceptet til deres egne lokale behov og ønsker. Det skal foregå på en måde, hvor forløbene fortsat lever op til projektets formål og giver samme udbytte. Der kan fx være i form af at:

- Smelte Den Gode Skolestarts bevægelsesdag sammen med andre overgangsbesøg på skolen (fx skolepraktik, skolebesøgsdage, osv.).
- Tilpasse forløbet, hvis børnehaven fx allerede er på skolens matrikel.
- Evt. kun have én besøgsdag i børnehaven og to besøgsdage på skolen – det afhænger af børnenes behov for tryghed, kendskab til skolen og andre overgangaktiviteter.
- Evt. koble børnehaverne sammen med hinanden to og to (i de forløb, hvor der kun er én børnehave pr. klasse), så de også kan have besøgsdage med hinanden (fx venskabsbørnehaver). En besøgsdag med skolen kan evt. erstattes af en besøgsdag i en børnehave.
- Invitere pædagoger fra SFO'en med på workshop eller i hele forløbet, så legene kan anvendes i fx sommer-SFO, og SFO-pædagogerne får tidligt kendskab til kommende skolebørn.

Facilitering af forløb, workshop og lege

Siden projektet startede i 2019, har der været talt om, at indsatsen på sigt skulle kunne køre i Nyborg Kommune uden en ekstern facilitator, men først når alle parter følte sig klar og klædt godt på til dette. Der kunne meget vel være tale om en periode på flere år, før kommunen følte sig klar til at være selvkørende. Samtidig var der tale om, at projektet kunne justeres fra år til år, for efterhånden at skære ned i den eksterne partners involvering. Det er dog ikke specifikt beskrevet hvordan, hvorfor dette afsnit vil komme med nogle anbefalinger til, hvordan processen bedst muligt faciliteres. Med processen menes alt det praktiske samt indhold til formøde, workshop og legekartotek samt understøttelse af de enkelte forløbs planlægning.

Forløb

En del af det pædagogiske personale giver udtryk for, at det er vigtigt, at der kommer en udefra og faciliterer processen, da *"det er nemmere at lykkes, når der er nogen, der styrer det"*. De har erfaring med, at tidligere projekter er ebbet ud, når der ikke har været en der "havde den". I Skoleforum Nord (en samling af børnehuse fra Danehofskolen og Vibeskolen) har de også vendt det, og vurderet, at det giver mening, at der kommer nogle udefra og faciliterer, da *"det giver god inspiration og holder os ved ilden, så det bliver gennemført"*. Sådan et projekt kan også være sårbart over for udskiftning i personale, travlhed, osv., hvorfor det sikrer et større udbytte ved at have en tredje part som facilitator.

Mulige facilitatorer kunne fx være:

- 1) Dansk Skoleidræt
- 2) Konsulent fra kommunen
- 3) Idrætsnetværket fra kommunens skoler
- 4) Anden aktør

Workshop

Når det kommer til workshoppen, viser evalueringen, at netop denne har stor betydning for både samarbejdet mellem det pædagogiske personale såvel som deres kendskab til legene og regler samt i sidste ende børnenes tryghed. Derfor anbefales det stadig at holde fast i workshoppen. Oprindeligt var der to workshops, men projektledernes såvel som enkelte af deltagernes vurdering er, at én workshop er tilstrækkeligt, da legekartoteket ikke skal udvikles, men udelukkende introduceres. Derfor vurderes det, at der er følgende muligheder:

- 1) Én workshop pr. distrikt (samme som i år)
- 2) Én fælles workshop i hele kommunen

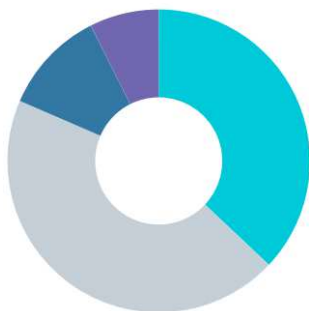
Hvis det ikke er muligt at samles til en workshop, kan et legekartotek også blot sendes ud, hvorefter det er op til det pædagogiske personale selv at planlægge resten. Dette er dog meget sårbart, og en stor del af udbyttet af projektet vil i så fald forsvinde.

Legekartotek

Det pædagogiske personale er langt fra enige om, hvordan de ønsker, legekartoteket skal være. I spørgeskemaet ønsker 37 %, at det skal være på samme måde som i år (med 8-9 lege, hvoraf de selv kan vælge, hvilke 4-5 lege, de fokuserer på i deres forløb – se graf herunder). En smule flere (44 %) ønsker, at de 5 lege skal fastsættes i et legekartotek, som alle skal lege, mens 11,1 % ønsker, at hvert distrikt får sit eget legekartotek på baggrund af lege, de selv har bragt ind i projektet. Et par stykker foreslår under "Andet", at der fx fastsættes to lege, som leges af alle skoler i kommunen, og derudover aftaler hvert forløb de to andre lege, eller at børnene er med til at vælge legene.

Legekartotek

Hvordan ser du helst, at legene til legekartoteket udvælges?

Observationer

Total

27

- At der udvælges et legekartotek på ca. 8-10 lege, som er ens på tværs af alle skoler og børnehaver i kommunen, men hvoraf vi selv udvælger 4-5 lege til vores egen gruppe (som det er i år).
- At der fastsættes 5 lege, som er ens på tværs af alle kommunens skoler og børnehaver.
- At børnehaver og skolen fra vores distrikt selv byder ind med lege, som fungerer hos børnene, og så udvælges 4-5 lege til besøgsdagene. Hvert distrikt får på den måde sit eget legekartotek.
- Andet... Skriv hvordan.

37,0%

44,4%

11,1%

7,4%

Hvis legene er helt faste, kan der være lege, som de voksne ikke brænder for, men som de er tvunget til at lave, og det vil påvirke deres engagement i legen og lyst til at lave den. På den anden side kan stor frihed i valget af lege påvirke trygheden ved skolestart negativt, da legene ikke vil være genkendelige.

På baggrund af projektets erfaringer vil anbefalingen fra Dansk Skoleidræt være, at:

- Legekartoteket består af 8 lege
- 2 af legene er obligatoriske – de vælges i fællesskab med (udvalgt) personale og evt. børn
- Der vælges 2-3 af de resterende lege til det fælles forløb
- De resterende lege kan pædagogerne i børnehaverne vælge at præsentere deres børn for, men dette er valgfrit. Muligheden for det er dog større, hvis tidsperioden for projektet forlænges.
- Legekartoteket opdateres årligt – dvs. nogle lege går igen, mens andre skiftes ud, hvis interessen for dem er dalet.

Forældrekommunikation

På baggrund af personalets evaluering omkring projektets (manglende) effekt på forældrene er dette et opmærksomhedspunkt fremadrettet. Det anbefales derfor, at der bliver lavet et informationsmateriale til forældre, fx i form af et skriv og evt. en film.

9. De enkelte distrikter

De enkelte distrikter har alle haft større eller mindre udsving i forhold til det generelle billede, hvilket vil blive præsenteret i det følgende. Yderligere indsigt i de enkelte distrikters evaluering af forløbet kan findes i de vedlagte rapporter, hvor hvert enkelt distrikts evaluering er udtrykt til en rapport for sig.

Birkhovedskolen

I skoledistriktet Birkhovedskolen er der udsendt spørgeskema til 10 personaler, hvoraf syv har besvaret. Fire besvarelser kommer fra Birkhovedskolen, mens de sidste tre tilhører børnehaverne. Deltagerne fra dette skoledistrikt har næsten alle deltaget i alle af forløbets aktiviteter. Børnehaven Taarnborg deltog ikke i bevægelsesdagen på skolen grundet et vundet arrangement, som ikke kunne flyttes. Dette distrikt er det eneste distrikt, hvor begge klasser har to børnehaver hver.

Bevægelsesdagen

Bevægelsesdagen på Birkhovedskolen skiller sig ud fra det oprindelige oplæg fra projektlederne. Personalerne havde sammen udvalgt de samme fire lege, som dannede rammerne for bevægelsesdagen, hvor de tilmed havde valgt at blande børnene i nye grupper. Det betød at børnene nu skulle lege med både kendte og nye kammerater samt nye børnehaveklasseledere, som de endnu ikke havde mødt med. Det er projektlederens oplevelse, at Birkhovedskolen lykkedes med dette skift, fordi de netop aftalte de samme fire lege. En deltager tillægger besøget med mange forskellige børn og kommende undervisere stor værdi og mener, at den største gevinst ved bevægelsesdagen på skolen er, *"at børnene igen møder hinanden på tværs af børnehave/skole. Og igen får lært de kommende skolebørn lidt bedre at kende"*. Ved at skifte klassen og det tilhørende personale, har de kommende skoleelever mødt endnu flere fra skolen, ligesom børnehaveklasselederne har fået mulighed for at se

endnu flere børn an. En børnehaveklasseleder fremhæver hendes bedste oplevelse med forløbet som værende: "At få bedre kendskab til kommende elever".

Anbefaling

Det anbefales, at Birkhovedskolen fastholder Den Gode Skolestart med én besøgsdag i hver af børnehaverne samt besøgsdag(e) børnehaverne imellem, men tænker bevægelsesdagen og legene sammen med besøgsdagene på skolen ("skolepraktik"), for at mindske belastningen i foråret. Med fire børnehaver tilknyttet til to klasser har de forståeligt nok rigtigt mange besøg at forholde sig til, planlægge, osv. Forhåbentlig kan de få disse indsatser til at spille godt sammen med det kendskab, de nu har til Den Gode Skolestart. Besøgsdagene er fortsat vigtige for at sikre trygheden hos de kommende skolebørn. Det anbefales desuden, at de fortsætter med i hele distriktet at vælge legene i fællesskab, da det giver en god sammenhæng og gode muligheder for at arbejde på tværs af klasser og børnehaver.

Danehofskolen

I Skoledistrikt Danehofskolen afd. Nyborg og Afd. Vindinge har deltaget i alt 13 personaler, hvoraf 12 har besvaret spørgeskemaet. Fem besvarelser er fra skolen, mens syv besvarelser er fra børnehaverne. Der har været tæt på fuld deltagelse fra alle personalerne i forløbet til workshop, besøgs- og bevægelsesdage.

Stor udskiftning af personale

På Danehofskolen samt i børnehaverne omkring har der været en stor udskiftning i personalet siden forløbet startede i 2020. Kun én ud af de 12 respondenter svarer, at hun deltog i workshoppen i 2020. Det har haft en betydning for deres kendskab til både Den Gode Skolestart, men også til tidligere overgangsarbejde på skolen. Under Covid-19 var brobygning mellem børnehaver og skole lukket ned, og på Danehofskolen var det ved formødet i 2023 ikke besluttet, hvordan overgangsarbejdet skulle i gang igen. Her har Den Gode Skolestart virket som en kickstarter til især på Danehofskolen at sætte flere af de gode tiltag i gang igen. Samtidig har mange nye personaler givet mulighed for friske øjne på overgangsarbejdet, hvorfor flere nye tiltag også er kommet på. Det har dog været lidt på bagkant, hvorfor der er flere potentialer for at tænke Den Gode Skolestart sammen med andre overgangsindsatser. Derudover fulgte personalet i forløbet på Danehofskolen afd. Nyborg oplægget til besøgs- og bevægelsesdagene, selvom det blot var forslag og rammer, og der var lagt op til, at de alle selv skulle vælge et program, der passede dem bedst. Indimellem gav det nogle udfordringer, som fx alt for meget tid til legene og en meget opdelt bevægelsesdag. En af personalerne skriver fx i evalueringen til bevægelsesdagen: "Dog ønskede jeg, at vi havde været mere samlet, fx på den store boldbane". Fremadrettet vil personalet have meget større viden og erfaring med fra projektet, som de kan anvende til at planlægge forløbet og dagene endnu skarpere og fx med fælles aktiviteter.

Et styrket samarbejde

En af de besvarelser, som Danehofskolen er meget markant på, er deres vurdering af, hvilken betydning, Den Gode Skolestart har haft for samarbejde mellem børnehaver og skole omkring skolestarten. Her svarer 88,9 %, at det har gjort en meget stor forskel.

Samarbejdet mellem børnehaver og skole omkring skolestarten

11,1%

88,9%

Det giver god mening, at de svarer så højt på Danehofskolen med den store udskiftning af personale, der har givet samarbejdet sværere vilkår. Her har Den Gode Skolestart været med til at opstarte og styrke det pædagogiske personales kendskab til og samarbejde med hinanden. Fx har en børnehaveklasseleders bedste oplevelse i forløbet været: *"Alle de gode snakke med personale fra børnehaven. Lære om, hvordan de arbejder derude, og hvordan vi kan støtte hinanden i arbejdet med skolestart"*.

Vigtigheden af besøgsdage i børnehaver

På afdeling Vindinge blev forløbet ændret, da børnehaveklasselederen vurderede, at det ikke var muligt at tage klassen med ud i børnehaven pga. børnenes adfærd og bemanning af klassen. Derfor blev legene i stedet anvendt som en del af børnehavens to ugers skolepraktik, hvor de kom på skolen hver dag i to uger. Her lavede de ind imellem aktiviteter sammen med børnehaveklassen, hvoraf legene fra legekartoteket var et genkendeligt element, som de havde øvet derhjemme. Børnehaveklasselederen på skolen er den eneste genganger i projektet fra pilotprojektet, og ifølge hende, var det ikke den optimale måde at skabe overgangen på, da hun synes, besøgene i børnehaverne er vigtige: *"Jeg ville gerne have været på besøg i BH – det gør en stor forskel"*.

Anbefaling

Det anbefales også, at Danehofskolen fastholder Den Gode Skolestart med besøgsdage i børnehaverne samt en fælles bevægelsesdag på skolen. De kan dog med fordel tænke bevægelsesdagen og legene sammen med andre overgangsaktiviteter, som fx "skolepraktik" og besøgsdag for kommende skolebørn. Derudover kan afdeling Nyborg med fordel lade sig inspirere af Birkhovedskolens valg om at vælge de samme lege i hele forløbet for så på bevægelsesdagen at kunne blande børnene og lege de samme lege.

4kløverskolen

I skoledistriktet 4kløverskolen afdeling Ørbæk og afd. Frørup har deltaget i alt ni personaler, hvoraf tre er børnehaveklasseledere og seks er børnehavepædagoger. Alle ni har besvaret spørgeskemaet. Ved afdeling Ørbæk deltog to børnehaver (Klatretræet og Åhaven), hvoraf Åhaven i forvejen har et tæt kendskab til skolen, mens den anden først starter sine overgangsindsatser i slutningen af skoleåret. Ved afdeling Frørup deltog Skattekosten, som forinden projektet anvendte skolens område grundet deres placering tæt på skolen.

Flere enheder – forskellige relationer

Dette forløb adskiller sig fra de andre forløb i kommunen, da to af børnehaverne i hverdagen bruger skolernes matrikler. Derfor har besøgsdagene hos disse børnehaver også foregået på skolerne frem for ude i børnehaverne. Disse børnehaver har også været vant til at møde skolens elever samt personaler på skolens matrikel.

Projektlederen oplevede en forskel på, hvorvidt enhederne i forvejen mødtes eller om deres samarbejde først startede i forbindelse med Den Gode Skolestart. Ved enheder, der ofte mødes, er det tydeligt, at både børn og voksne fra børnehaven er trygge ved at bevæge sig rundt på skolens område, og de finder det naturligt at lege med skolens elever og henvende sig til børnehaveklasselederen, ligesom at samarbejdet blandt personalet foregår som en naturlig del af hverdagen. Dette understøttes af et svar på surveyet, hvor det fremhæves, at *"Det er en fin mulighed for at mødes, men for os, som mødes hver uge hen over foråret, er det mest de fælles lege, der er anderledes, hvilke vi jo godt kunne strukturere selv, om nødvendigt"*.

Ikke alle enheder mødes dog med skolen flere gange inden skolestart. Det kan have betydning for børnehavens og skolens relation. En pædagog siger: " Vi kunne mærke, os der kommer ude fra, at de to enheder som ligger tættere på hinanden, har mere tilfældes imellem hinanden, både børn og voksne, end os ude fra". Modsat enheder, som ofte ser hinanden, kan enheder som fysisk har længere afstand mellem hinanden, netop anvende Den Gode Skolestart til at udvikle en relation og skabe et rum for samarbejde. En børnehaveklasseleder tillægger besøgsdagen stor værdi for både børn og voksne og fremhæver den besøgsdag, de har ved en børnehave, som de sjældent besøger: "Turen til den ene af vores besøgsbørnehaver. Her gik vi godt 5 kilometer ud til børnehaven, hvorefter vi legede fælleslegene, inden vi tog bussen hjem. Fantastiske børn som klarede hele turen i højt humør. Men også at vi voksne ser hinanden og får snakket lidt sammen, giver noget til det fremtidige samarbejde".

Deltagelse i workshops

Det pædagogiske personale fra afd. Ørbæk samt Åhaven deltog ikke på den fælles workshop pga. henholdsvis travlhed og sygdom, og fik derfor kun en hastig introduktion til legene, hvor en projektleder kom ud på skolen og legede nogle af legene med børnehaveklassen. Derudover blev alt materiale udleveret samtidig, herunder også et gratis inspirationsmateriale, som de modtog ud over Den Gode Skolestart, men som ikke havde noget med projektet at gøre. Dette var dog ikke tydeligt for personalet, hvorfor de forsøgte at finde legene i materialet i stedet for i legekataloget, hvilket ikke var muligt. Det skabte forvirring og frustration hos personalet. Samtidig skabte det også frustration hos nogle af børnene, da de voksne havde leget legene med forskellige regler (beskrevet under "4.2 Formøde og workshop"). Denne oplevelse belyser, at det fremover er vigtigt med en tydelig instruktion i forløbet og legene, og at dette sikres ved, at alle deltager i workshoppen, samt at der laves en god plan for opfølgning for de personaler, der ikke kan deltage.

Anbefaling

Det anbefales, at 4kløverskolen i fællesskab former forløbet, så det giver mening for de børnehaver, der allerede er meget på skolernes matrikler, men samtidig med øje for, at Klatretræet ikke har samme mulighed, hvorfor netop Den Gode Skolestart i sin grundstruktur kan gøre en forskel for skolestarten for netop de børn. En mulighed kunne være at lave et struktureret forløb som Den Gode Skolestart med besøgsdage i børnehaven med Klatretræet, mens skolerne med de andre børnehaver anvender legene på fælles aktivitetsdage mellem børnehaverne og børnehaveklassen på skolens matrikel.

Vibeskolen

I skoledistrikt Vibeskolen afd. Ullerslev og afd. Aunslev har i alt syv deltagere ud af otte modtagere besvaret spørgeskemaet, hvoraf to tilhører skolerne og fem tilhører børnehaverne. Ligesom ved flere af de andre skoledistrikter har der været stor deltagelse i forløbets aktiviteter.

Styrket samarbejde

Alle deltagere mener, at forløbet har gjort en positiv forskel for samarbejdet mellem børnehave og skole omkring skolestart.

Samarbejdet mellem børnehave og skole omkring skolestarten

14,3%

57,1%

28,6%

Dette er dog iøjnefaldende, da projektlederne allerede på første besøgsdag oplever, at deltagerne har et, i forvejen, godt kendskab til hinanden og desuden et godt samarbejde. Dette underbygger en deltager, som siger: *"Den Gode Skolestart har ikke gjort noget nyt for vores kendskab til børnehaveklasselederen og skolen, for det har vi allerede"*. Den Gode Skolestart har alligevel formået at styrke dette samarbejde yderligere. Det tyder også på, at det samarbejde, deltagerne har opbygget, har betydning for de tilpasninger, de har kunnet gøre i løbet af projektet. Fx deltager en dreng med Cerebral Parese, hvorfor de i Aunslev kun har valgt to lege, så han kan være med. I Ullerslev går de også lidt anderledes til bevægelsesdagen, da de blander alle børnene på tværs af klasser og børnehaver i på forhånd aftalte grupper, og skolen har valgt fire lege, som alle leger, selvom de har haft lidt forskellige lege undervejs i forløbet. Det er projektledernes oplevelse, at det gode samarbejde har stor betydning for, at det deltagende personale er lykkedes med at tilpasse besøgs- og bevægelsesdagene på disse måder.

Mødet gennem leg

Projektet har gjort det muligt for de kommende skoleelever og de nuværende børnehaveklasseelever at mødes gennem leg. Det adskiller sig fra tidligere overgangsindsatser og har en positiv virkning, fordi både børn og voksne bliver mere trygge ved hinanden og omgivelserne. En børnehavepædagog siger: *"Vi kommer på skolen to gange ugentligt, besøger og leger på legepladsen. Men det, at vi var sammen med 0. klasse, og de var her i børnehaven, gav noget andet til vores børn. Den lærer som var med, blev mere tryk for vores børnehavebørn, når de skal i skole"*. En deltager pointerer vigtigheden af, at de kommende skoleelever har mødt og leget med større elever fra skolen: *"Jeg tror, det kan give børnene en god start, når de efter sommerferien starterovre på skolen, i den forbindelse kender de nogle af de ældre børn og har oplevet, at de er super gode til at hjælpe hinanden, hvis man er udfordret på nogle ting"*.

I skoledistrikt Vibeskolen har over halvdelen af de adspurgte deltagere også vurderet, at forløbet i meget høj grad har gjort en positiv forskel for børnenes tryghed frem mod skolestart. Dette er væsentligt højere end gennemsnittet for hele kommunen på 33,3 %,

Børnenes tryghed frem mod skolestart

Anvendelse af legekartoteket

På Vibeskolens to matrikler har de allerede under forløbet anvendt legene fra legekartoteket i anden brobygningssammenhæng, da de har leget legene, når børnene fra de to skoler har været samlet i brobygning. Denne måde at tænke legene ind i andre sammenhænge er meget positivt, da det kan skabe mange gode bånd på tværs gennem leg og dermed være med til at øge trygheden hos eleverne i deres første skoleår

Anbefaling

Det anbefales, at Vibeskolen holder fast i forløbet og fortsætter med at udnytte deres gode samarbejde til at udvikle på konceptet i fælles retning. Med en tidsplan tidligere på skoleåret vil de desuden have mulighed for at koble forløbet og legene endnu mere med andre overgangsaktiviteter og besøg på skolen.